

Amnesty press

NR 1 2020

SYRIEN: JAKTEN PÅ SANNINGEN

*Bevis samlas in. Rättegångar förbereds.
Offer hoppas på rättvisa. Vi berättar
om en planerad rättegång i Tyskland
och polisens arbete i Sverige.*

Ett skämt, tycker FN

”FN:s vapenembargo har blivit ett skämt”. Det sade Stephanie Williams, FN:s biträdande sändebud för Libyen, den 16 februari efter att utrikesministrar från de mest berörda länderna hade träffats i München. Den 19 januari hade världsledare samlats i Berlin och ställt upp på en gruppbild efter att ha diskuterat vapenvila i inbördeskriget i Libyen. En månad senare hade inte vapnen tystnat och nu varnar FN för att det kan bli en humanitär katastrof i Libyen medan vapenleveranserna flödar i det proxykrig, krig genom ombud, som nu utkämpas i landet.

Den 22 februari skildrade *Charles Stratford* från al-Jazira hur han på 20 minuters bilresa från huvudstaden Tripolis välmående, men nervösa, centrum nådde till de södra delarna av staden. Här har invånare flytt, husen är sönderskjutna och de som stannat kvar oroas övra att en raket kan slå ner när som helst. Ryssland och Turkiet förhandlade i januari fram en vapenvila men några tecken på att den fungerar kunde inte Charles Stratford notera.

Den 22 oktober 2019 publicerade Amnesty rapporten *“Libya’s relentless militia war”* där krigets konsekvenser utretts och organisationen menar att krigsförbrytelser kan ha begåtts när bostadsområden beskjuts urskillningslöst.

– Vårt utredningsarbete på plats på bägge sidor om frontlinjen visar

ULF B ANDERSSON

Chefredaktör

FOTO: SANDRA JOHNSON

hur internationell rätt systematiskt har åsidosatts och hur detta har fått näring av den fortsatta vapenexporten till bägge sidor – vilket bryter mot FN:s vapenembargo, konstaterade *Donatella Rovera*, senior krisrådgivare på Amnesty.

Den senaste fasen i konflikten i Libyen inleddes den 4 april 2019. Medan FN:s generalsekreterare *António Guterres* befann sig i Tripoli för att förbereda den konferens som skulle leda till en politisk lösning i Libyen så inledde krigsherren *Khalifa Haftar* och hans LNA ett anfall för att inta Tripoli. Över 2 000 personer beräknas ha dödats sedan dess och tiotusentals har flytt. Khalifa Haftar har en bakgrund som nära medarbetare till *Moammar Khadafi* på 1980-talet för att sedan samarbeta med CIA på 1990-talet då han också blev USA-medborgare. Nu stöds Haftar av Ryssland, Egypten, Frankrike, Förenade Arabemiraten och Saudiarabien. Regeringen i Tripoli, som erkänns av FN, stöds av Qatar och Turkiet.

den hörvärda radiodokumentären *“Libyen – godhetsprojektet som blev en mardröm”* (finns på SR:s hemsida) påminner *Per Shapiro* om hur det började 2011 när även Sverige deltog i kriget för att störta Khadafi och skapa ett nytt Libyen.

ULF B ANDERSSON

AMNESTY PRESS är ett forum för information och diskussion kring mänskliga rättigheter samt de områden som faller inom ramen för Amnestys globala och övergripande prioriteringar. Amnesty Press leds av en självständig redaktör som också är ansvarig utgivare. Artiklar representerar inte nödvändigtvis Amnestys åsikter. Det gäller även annonsmaterial, till exempel bilagor. Amnesty Press utges av Amnesty International, svenska sektionen.

REDAKTION: Ulf B Andersson, redaktör, ansvarig utgivare. Malin Engman (layout), Lisa Olsson (sociala medier).
GRAFISK FORM/AD: A4/Lotta Lundin.
REPRO: A4/Lotta Lundin.
ADRESS: Box 4719, 116 92 Stockholm.
TELEFON: 08-729 02 00, fax: 08-729 02 01.
E-POST: ap@amnesty.se
HEMSIDA: amnestypress.se
SVENSKA SEKTIONEN: Plusgiro 900072-0, bankgiro 900-0720.

PRENUMERATION: 200 kr.
TRYCKERI: V-TAB AB, Vimmerby, 2020.
PRESSLÄGGNING: 24 februari 2020.
Utkommer med fyra nummer 2020.
MANUSSTOPP: 2/2020: 18 maj 2020.
HOS LÄSARNA: 22 juni 2020.
ISSN: 0284-7108. Detta nummer trycks i 90 929 exemplar.
ANNONSER: annonser@amnesty.se
OMSLAG: Mikkel Henssel

AMNESTY PRESS VANN i november 2019 för andra året i rad Publishingpriset i klassen "Medlemstidning Individ" med motiveringen "För en unik röst i dagens medielandskap; ambitiöst och välskrivet med stark känsla för form, färg och typografi."

FOTO: DMITRY VINOGRADOV/SPUTNIK/TT

18

En bild av Bashar al-Assad hänger i ett öde Maarat al-Numan. Staden intogs av syriska armén 28 januari. I detta nummer berättar vi om kampen för rättvisa för alla offer under det krig som pågått i nio år.

FOTO: URBAN HAMID

MOT IRAN. I september 2018 brände demonstranter Irans konsulat i Basra.

SKRÄCKEN SPRIDER SIG

8 I Basra i södra Irak styr miliser som skapar oro bland aktivister som nu fruktar för sina liv.

DESSUTOM

6

GODA NYHETER
Gravida skolflickor i Sierra Leone fick rätt

52

SÅ GICK DET SEN
Internationella domstolen kräver skydd för rohingyer i Myanmar.

61

TILLBAKABLICKEN
När Bob Marley sjöng i Harare.

EFTER REVOLUTIONEN

40 Protesterna segrade och Omar al-Bashir avgick efter 30 år. Nu ska ett nytt Sudan byggas upp och civilsamhället söker sin roll.

DELNINGEN BESTÅR

46 I 45 år har Cypern varit en delad ö. Fortfarande är människor "försunnna". Vi möter de som arbetar för försoning över gränsen.

EN FÄNGSLAD LÄKARE

56 Vi recenserar boken om Fikru Maru.

FOTO: JAN-ÅKE ERIKSSON

ÄNNU ETT MORD

MEXIKO HAR VÄRLDSREKORD i antal mord och är hårt drabbat av det som kallas "femicid", könsbaserat våld riktat mot kvinnor. Det beräknas att tio kvinnor mördas i Mexiko varje dag.

Mordet på *Ingrid Escamilla*, en 25-årig kvinna som flåddes och stympades efter att ha mördats av sin manliga partner, väckte vrede och hundratals feministiska aktivister gick ut i Mexico City 14 februari, Alla hjärtans dag, för att protestera.

Presidentpalatset sprejades med blodröd färg av maskerade demonstranter då presidenten *Andrés Manuel López Obrador* anklagas för att göra för lite.

Demonstranterna efterlyste också en ansvarsfull journalistik. Aktivister gick till attack mot bilar från tidningen *La Prensa* som hade bilder på den mördade *Ingrid Escamilla* på sin förstasida.

Tabloiden *Pasala* publicerade bilder på den stympade kroppen med rubriken "Det var kärlekens fel", vilket väckte hård kritik.

ULF B ANDERSSON

FOTO: CARLOS TISCHLER/EYEPIX GROUP/TT

FLICKOR FÅR RÄTT

SIERRA LEONE. Den 12 december beslöt domstolen i det västafrikanska samarbetsorganet Ecowas att Sierra Leone inte har rätt att utestänga gravida flickor från skolgång och examinationer (se Amnesty Press nummer 1/2019). Sierra Leone beordras att omedelbart följa domstolens beslut. Amnesty hade lämnat en rättegångsinlägga till domstolen, en så kallad "amicus brief". IIII

BLOGGARE FRI FRÅN KLINIK

UZBEKISTAN. Den 28 december 2019 frigavs bloggaren *Nafosat Olloshkurova* från en psykiatrisk klinik i västra Uzbekistan och återvände till huvudstaden Tasjkent. Amnesty hade utfärdat flera blyxtaktioner sedan hon greps den 23 september då hon bevakade en fredlig marsch som poeten och journalisten *Mahmud Rajabov* hade inlett till Tasjkent i protest mot ett åtal.

Nafosat Olloshkurova dömdes till tio dagars administrativt fängelse för "ringa huliganism". Hon berättade för RFE/RL att hon misshandlades och tvingades klä av sig naken inför manliga poliser som hotade att våldta henne. En domstol förklarade henne sedan för "mentalt instabil" och placerade henne på en psykiatrisk klinik där hon tvångsmedicerades.

Tidningen *The Diplomat* rapporterar att Nafosat Olloshkurova den 19 januari på Facebook meddelade att hon lämnat Uzbekistan för att söka asyl i Europa då hon fruktade att bli tvångsintagen igen. IIII

Nafosat Olloshkurova tvångsvårdades.

DEMONSTRATION. "Fiskar behöver rent vatten. Människor behöver sanningen". Ilskna protester i Hanoi 1 maj 2016 mot Formosa-katastrofen.

FOTO: LUONG THAI LINH/EPA/TT

Tran Thi Nga fri – men tvingas i exil

VIETNAM. Den 10 januari meddelades att den vietnamesiska samvetsfångnen *Tran Thi Nga* oväntat frigetts från fängelse (se *Fatta Pennan* nummer 4/2018) och tillsammans med sin man och parets två barn flugit till Atlanta i USA där de har beviljats asyl.

Tran Thi Nga greps i januari 2017 och dömdes i juli 2017 till nio års fängelse och fem års husarrest för "att ha använt internet för att sprida propagandavideos och artiklar" mot regeringen enligt paragraf 117 (tidigare 88) om statsfientlig propaganda. Rättegången pågick en dag.

I fängelset trakasserades hon och bestraffades för "brott mot fängelsereglerna" och myndigheterna flyttade henne

Tran Thi Nga

130 mil från familjen.

Efter frigivningen riktade Tran Thi Nga ett tack till Amnesty:

– Tack Amnesty International för ert outtröttliga

arbete för min frihet. Jag är glad att min familj nu är återförenad och får leva i fred. Men det sitter fortfarande många samvetsfångnar fängslade i Vietnam, och jag hoppas innerligt att Amnesty fortsätter kämpa för deras frihet.

Reportrar utan gränser, RSF, välkomnade att Tran Thi Nga har frigetts men sade att det var "oacceptabelt att hon tvingas i exil och inte kan återvända till sitt land för att träffa sin släkt". RSF uppmanade också Vietnams

viktigaste handelspartners att sätta fortsatt press på Vietnam för att få fler fängslade bloggare frigivna.

Bloggaren och människorättsaktivisten Tran Thi Nga är välkänd i Vietnam och har bland annat tagit upp frågor om migrantarbetare, kampen mot korruption och miljöfrågor. Hon engagerade sig i samband med miljökatastrofen 2016 då det taiwanesiska stålföretaget Formosa släppte ut giftiga kemikalier i havet i centrala Vietnam vilket fick stora konsekvenser för fisket. Händelsen ledde till stora fredliga protester men senare fängslades flera personer som rapporterat om katastrofen och dömdes till långa fängelsestraff.

Enligt Amnestys årsöversikt

för Vietnam fanns i maj 2019 minst 118 samvetsfångnar. Enligt Amnesty har attacker mot yttrandefriheten fortsatt under förra året. Minst 23 personer greps förra året sedan de hade uttryckt åsikter om frågor som korruption, miljö och mänskliga rättigheter.

I juli 2019 undertecknade EU och Vietnam ett frihandelsavtal. Inför godkännandet i Europaparlamentet den 12 februari riktades kritik i flera utprop från organisationer som kritiserade Vietnams brist på mänskliga rättigheter, villkor för facklig organisering och arbete med miljö och klimatmål.

Med 401 mot 192 röster godkände Europaparlamentet avtalet.

ULF B ANDERSSON

ICC VILL UNDERSÖKA BROTT I PALESTINA

PALESTINA. Den 20 december 2019 meddelade *Fatou Bensouda*, chefsåklagare vid ICC, Internationella brottmålsdomstolen, att hon drar slutsatsen att krigsförbrytelser har begåtts i Palestina. Hon begär nu klarhet från domstolen så snabbt som möjligt om vad som räknas som Palestinas gränser innan hon öppnar en förundersökning.

– Dagens beslut av ICC:s åklagare är ett historiskt steg mot rättvisa efter decennier av krigsförbrytelser och andra brott mot internationell rätt som har begåtts i de ockuperade palestinska territorierna, sade *Philip Luther* vid Amnestys avdelning för Mellanöstern och Nordafrika.

Amnesty och andra organisationer har i årtal samlat in och offentliggjort "övertygande bevis" för folkrättsbrott som har begåtts av Israel och väpnade palestinska grupper.

Palestina anslöt sig 2 januari 2015 till Romstadgan för ICC. Israels premiärminister *Benjamin Netanyahu* anklagade *Fatou Bensouda* för antisemitism.

Domarna vid ICC har meddelat att beslut om åklagarens begäran kommer senare i vår. IIII

Mycket positivt löfte."

Fram tills nu har regeringen i Bangladesh nekat att ge barnen i flyktinglägren för rohingyer från Myanmar tillgång till utbildning. Den 28 januari välkomnade Amnesty beskedet från Bangladeshs utrikesminister *Masud bin Momen* att barn upp till 14 år ska få skolgång och äldre barn yrkesutbildning. Det beräknas finnas cirka 500 000 barn i flyktinglägren.

BASRA

I Basra i södra Irak sprider sig skräcken efter mordet på två journalister. Aktivister som demonstrerat sedan i oktober är rädda och misstron mot myndigheterna är kompakt.

TEXT OCH FOTO: URBAN HAMID

— EN STAD I SKRÄCK

FÖRFALL. Ruinerna av det gamla iranska konsulatet, som brändes ner av demonstranter i september 2018, står fortfarande orörda.

”Vi har två vapen! Den irakiska flaggan och vår kärlek för Irak!”

Aktivist

IRAK

HUVUDSTAD:
Bagdad

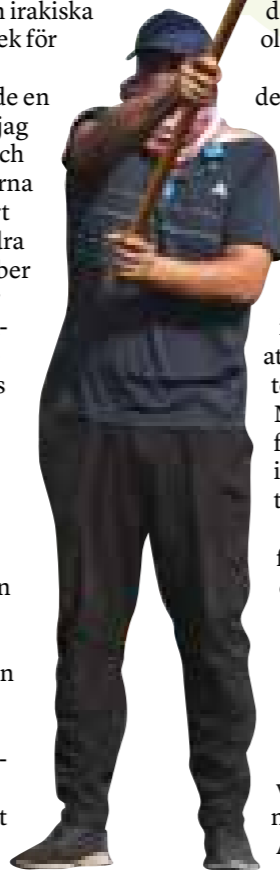
POLITIK:
Styrdes enväldigt av Baathpartiet från 1968 med Saddam Hussein som president från 1979. 1980 gick Irak till anfall mot Iran och ett krig pågick i åtta år. I mars 2003 anföll USA och Storbritannien och Saddam Hussein störtades. I årtal pågick inbördes strider och krig mot de utländska trupperna. När IS, Islamiska staten, sommaren 2014 intog staden Mosul och utropade ett kalifat fick Iraks regering hjälp av Iran, USA, Sverige och många andra länder för att besegra IS. I oktober 2019 inleddes protester runt om i Irak mot regeringens misslyckande på olika områden.

YTA:
437 072 km² (Sverige: 449 964 km²).
BEFOLKNING:
38,5 miljoner.

”Vi har två vapen! Den irakiska flaggan och vår kärlek för Irak!”

Så sammanfattade en aktivist i 50-årsåldern, som jag träffade i Basra, känslorna och tankarna hos demonstranterna i staden men det gäller i stort sett de som protesterar i andra delar av landet sedan 1 oktober 2019. Majoriteten av dem är unga. De kämpar för sina fri- och rättigheter, mot korrupktion och mot Irans och USA:s inblandning i Iraks angelägenheter. De vill ha en helt ny sekulär regering. De vill att alla ska ha lika rättigheter. De vill ha arbete.

Jag kommer till Basra, en vecka efter att två journalister den 10 januari kallblodigt avrättats i sin bil, inne i stadens centrum. Morden på TV-reportern Ahmed Abdelsamad och filmfotografen Safaa Ghali från kanalen Dijlah TV har skapat skräck bland aktivister och

STOLTHET. Många aktivister visar sin patriotiska glöd för Irak genom att vifta med irakiska flaggor.

demonstranter som tar sig en rad olika uttryck.

Samma dag som mordet går två av de informella ledarna för demonstrationerna under jorden. En av dem lyckas fly till Jordanien. Den andre kan inte lämna landet på grund av att hans son, som är 18 månader, saknar pass. För att skaffa pass skulle pappan tvingas bege sig till en polisstation. Den risken törs han inte ta. Många aktivister är rädda för att prata med medier. Genom kontakter lyckas jag få träffa några stycken. Men det sker under sekretess. Det är första gången under alla mina besök i Basra som jag ställts inför den här typen av rädsla och spänning.

När jag var här senaste gången, för knappt två år sedan, och gjorde ett reportage kunde jag åka taxi, äta ute på restaurang och prata med människor öppet. Men nu får jag jobba på ett annat sätt. Vi träffas på kontor, dit personer kan ta sig utan att väcka uppmärksamhet och där vi alla kan känna oss trygga. I ett fall vill en journalist att jag besöker honom i en affär där han jobbar extra. Alla jag intervjuar insisterar på att

deras namn inte får användas av säkerhetsskäl. Därför har vi valt att använda oss av fingerade namn och att inte publicera några bilder av personerna.

Min släkting som arrangerar allt är dessutom orolig för min säkerhet och sin egen och sin familjs. När vi kör omkring på stadens gator sitter vi båda på helspänn. När det kommer en motorcykel kastar han ett vaksamt öga i bilens speglar. En gång när han ser en bil utan registreringsskyltar, steltnar han till och förklarar att milisen brukar använda sig av bilar utan skyltar när de genomför avrättningar och mord.

Hur kom det sig att just det här mordet sände sådana chockvågor bland aktivisterna?

En journalist, vi kan kalla honom *Mohammed*, som jag intervjuade och som inte är aktivist, kände Ahmed Abdelsamad och förklarade att han nästan blev som en symbol för protesterna i Basra:

– Han var helt orädd. Tusentals människor följde hans videorapporter som han ofta direktsände i sociala medier. Han var en stjärna på Dijlah TV. När han avrättades kände sig ingen säker.

Omständigheterna kring mordet har

sänt ett tydligt budskap. Det skedde mitt på ljusa dagen, direkt efter att Ahmed Abdelsamad gjort en livesändning. En motorcykel och en pickup utan registreringsskyltar prejar in bilen som de båda journalisterna färdas i. Först dödas Ahmed Abdelsamad med 27 skott. Mördarna använder sig av tre olika vapen: en AK-47:a, en Glock och en M16. När Ahmed Abdelsamad är död går mördarna runt bilen till förarsidan och

MÖRDADE. Ahmed Abdelsamad och Safaa Ghali mördades kallblodigt den 10 januari i Basras centrum kort efter att de hade gjort en sändning på Dijlah TV.

FOTO:PRIVAT

”Det var en avrättning! Man skulle annars inte ha skjutit mot huvud och bröst.”

”Mohammed”,
journalist

”Vi har att göra med en maffia som får skydd av staten.”

”Abu Rashid”,
statstjänsteman

➤ skjutit kallblodigt fotografen Safaa Ghali. Från början trodde man att Safaa Ghali skjutits av misstag och hade träffats av kulor som varit avsedda för Ahmed Abdelsamad. Men obduktionen visade något helt annat. Kroppen hade tagit emot nio kulor, fördelade mellan bröst och huvud.

– Det var en avrättning! Man skulle annars inte ha skjutit mot huvud och bröst. Ett

vittne som stod i närheten av bilen uppger att mördarna sköt ett varningsskott över hans huvud för att skrämja bort honom, berättar Mohammed.

Förövarna har ännu inte gripits. Med tanke på att brottsplatsen låg väldigt nära polishögkvarteret, att det fanns flera polisbilar parkerade i närheten och att attacken tog nio minuter i ett område där det dessutom fanns övervakningskameror är det märkligt att mordet kunde genomföras och att förövarna fortfarande är på fri fot.

Ingen av de som jag intervjuade ville nämna namnet på den milis eller grupp som man misstänker ligger bakom mordet. Jag ställde den frågan direkt till de fem personer jag gjorde djuplodande intervjuer med och en handfull andra aktivister jag träffade. Alla reagerade på samma sätt. Först skruvad man på sig, sedan log man lite och vände bort blicken, utan att säga någonting.

Elefanten i rummet är ingen annan än de olika shiitiska miliserna som styr Basra. När Saddam Husseins regim föll efter USA:s invasion 2003 uppstod ett maktvakuum i staden som fylldes av olika militanta grupper. De flesta av dessa hade, antingen en direkt eller indirekt, koppling till Iran. När jag besökte

STAD I FÖRFALL. Många stadsdelar i Basra är nedgångna och är i stort behov av reparation. Här jäser missnöjet. Flaggorna i olika färger från den shiitiska högtiden ”arba’een” minner om imam Hussein som stupade 680.

Basra i juni 2014, stängdes de centrala delarna i staden av en dag. En milisledare som hade stupat i Syrien skulle begravas. När konflikten mellan den syriska regimen och rebellerna bröt ut 2011, slogs några av de irakiska miliserna på den syriska regimen sida. Men de ingick i de iranska trupperna som har skickats till den syriska fronten. En del irakier har stupat i kriget i Syrien.

Sent en torsdagskväll träffar jag ”Abu Rashid” på en hemlig adress. Han är 33 år, statstjänsteman och gift och har tre barn. Faktum är att han mer ser ut som någon som sitter bakom ett skrivbord och tillbringar kvällarna med att titta på fotboll, än någon som riskerar sitt liv i en demonstration. Men när han svarar på min fråga om han inte är rädd för att demonstrera på grund av att regimen använder övervåld, kan jag för ett ögonblick föreställa mig honom mitt i stridens hetta:

– Om det inte hade varit för alla dessa människor som dött hade demonstrationerna varit över för två månader sedan! De här människorna som gav sina liv för demonstrationerna är det som håller dem vid liv, svarar han med en glödande passion.

Han syftar på det brutala mordet på ett ungt gift aktivistpar som han kände: läkaren

Hussein Adel al-Madani och hans fru Sara Talib som var flera månader inne på sin graviditet:

– Vad kan man göra när de kan bryta sig in och döda mannen och hans hustru i deras lägenhet? Det fanns kameror. Och det skedde mitt under utgångsförbud. Men mördarna går fria.

Polisen verkar inte kunna göra särskilt mycket för att lösa brotten. Om de försöker väcka åtal löper poliser själva risken att dödas eller så utsätts deras familjer. Så stark är milisens makt i Basra.

– Vi har att göra med en maffia som får skydd av staten. Domare som har haft liknande fall har blivit hotade. En av dem råkade ut för två mordförsök, berättar Abu Rashid.

Aktivisterna måste hela tiden vara på sin vakt. I samband med demonstrationerna i Basra 2018 blev Abu Rashids mamma uppringd sent en natt. En röst sade åt henne att om inte hennes son slutade att delta i protesterna skulle han dödas. De gick till myndigheterna med numret för att de skulle utreda vem som låg bakom mordhotet. Men numret hade redan stängts och utredningen lades ned.

Det är klart att Abu Rashid är rädd för

DÖDLIGT VÅLD

DEN 23 JANUARI anklagade Amnesty de irakiska myndigheterna för ett ”avskyvärt mönster av avsiktligt dödande, tortyr och repression” som ”omedelbart måste stoppas”. Amnesty uppgav att tolv personer dödats 20-22 januari i Bagdad, Basra, Karbala och Diyala och att över 600 personer dödats sedan protesterna inleddes den 1 oktober 2019.

Enligt videofilmer och ögonvittnen Amnesty talat med verkade det som säkerhetsstyrkor återigen använder dödligt våld mot demonstranter, bland annat genom att använda militära tårgasgranater på nära håll.

”Vi kallar oss levande martyrer. För vi vet inte när det blir vår tur att dö.”

”Abu Rashid”,
statstjänsteman

”Våra föräldrar hade blivit lovade saker. De sa att det var som en vacker dröm.”

”Abu Hussein”,
journalist

PROTESTER

I PROVINSEN Basra beräknas över 50 personer ha dödats sedan 1 oktober 2019. Sedan 2011 har sporadiska demonstrationer förekommit i Basra och i juni–september 2018 krävde tusentals demonstranter jobb, grundläggande tjänster och slut på korruptionen. Shiamuslimska partikontor brändes och Irans konsulat attackerades. 20 demonstranter dödades då i Basra. Sommaren 2019 protesterade universitetsutbildade i hela Irak mot arbetslöshet och möttes med våld.

egen del, men hans största oro är att något ska hända familjen. Därför har han infört vissa säkerhetsrutiner i hemmet.

– Om det ringer på dörren går jag fram till tithålet och ser efter vem det är. Min fru får alltid gå med vår son till skolan för att försäkra sig om att han inte blir anfallen eller kidnappad. Barnen får inte gå ut och leka, förklarar han.

Men det är i samband med demonstrationerna som Abu Rashid och alla andra aktivister utsätter sig för den största risken. Det kan finnas beväpnade infiltratorer som smugit sig in på området med avsikt att skada eller i vissa fall döda aktivisterna. Dessutom löper de risken att anfallas på väg till eller från manifestationerna. Många mord har utförts av unga killar på motorcykel. Därför skärper de sina sinnen och är extra försiktiga om de hör ljudet av ett tvåhjuligt fordon. Döden lurar alltid bakom hörnet.

– Vi kallar oss levande martyrer. För vi vet inte när det blir vår tur att dö, säger han med ett stelt leende.

Vem är det som står för våldet; regimen eller milisen? Så här svarar Abu Rashid:

– Det är militärens och polisens anti-ter-

roriststyrkor. Men de används som en slags fasad. Faktum är att milisen punktmarkerar nyckelpersoner i demonstrationerna. De som försöker leda demonstrationerna, de är milisens mål, säger han.

– Om det hade varit en självständig myndighet här i provinsen då hade jag inte varit rädd. Konstitutionen ger oss rätten att protestera. Och även om jag blir arresterad så har jag rätt enligt konstitutionen att få en rättegång i domstol. Och då har jag inget att frukta. Problemet är att den här regimen manipuleras av milis. Deras parti kan bryta mot konstitutionen och lagen utan straffpåföljder, förklarar Abu Rashid medan han snabbt släcker sin cigarett och beger sig hemåt.

Klockan är 10:30 på fredagsmorgonen. Vi har irrat omkring i en kvart i ett område med gamla hus och dåligt underhållna gator. Till sist ser vi en skylt med namnet på affären där vi ska träffa *Abu Hussein* (fingerat namn). Vi kliver in i någon slags bokhandel. Bakom disken sitter Abu Hussein och en annan ung man och framför den står ytterligare två andra män. Alla verkar vara strax över 20 år gamla. De är alla vänner från området. Abu Hussein själv är 23 år gammal, gift men har

ännu inga barn. Han jobbar som journalist men jobbar också i butiken för att dryga ut kassan. Sedan protesterna bröt ut har han deltagit i dem. Han ska iväg och demonstrera senare på eftermiddagen. Det märks att han är van att argumentera och diskutera. Jag behöver nästan inte ställa några frågor.

– När regimen föll var vi fortfarande väldigt unga. Vi är födda några år före regimskiftet. Så vi hade aldrig riktigt upplevt baathregimen. Vi kunde inte förstå vad som hände. Våra föräldrar hade blivit lovade en massa saker nu när diktaturen var borta. De sa att det var som en vacker dröm som de såg framför sig efter regimfallet. Vi kommer att få frihet! Vi kommer att få ett bättre liv! Men när vi växte upp insåg vi att alla de här löftena som vi hade fått inte skulle bli uppfyllda, säger Abu Hussein.

Han räknar upp allt som är fel i Irak. Utbildningen som håller på att privatiseras och staten som investerar i byggandet av privata skolor för att det finns politiker som har kopplingar till privata skolor. Sedan är det problemet med arbetslösheten. Han nämner sina vänner och de som tillhör hans grupp inne på demonstrationsområdet. De har alla universitetsutbildning. Men de flesta är antingen

FORNSTORA DAGAR.
Basra som vykort
från 1920-talet.

BASRA

STADEN HAR 2,1 miljoner invånare och är Iraks tredje största stad och landets viktigaste hamnstad. En gång i tiden kallades staden för Mellanösterns Venedig på grund av vattenkanaler och att staden är omgärdad av vatten. Årtionden av försummelse, kriget mot Iran 1980-1988 och 15 år av sanktioner har förstört stadens infrastruktur som nu har enorma problem med vattentillförseln. 70 procent av Iraks oljereserver finns här. Majoriteten av invånarna är shiiter.

”Landet byggs på fel grund. Politikerna tjänar bara sina egna intressen.

”Abu Hussein”,
journalist

► arbetslösa eller har tvingats ta jobb där det inte krävs någon högskoleexamen. De har tvingats ta den typen av arbete bara för att ha en inkomst. Han har svårt att dölja sin besvikelse över politikerna:

– Faktum är att landet byggs på fel grund. Politikerna tjänar bara sina egna intressen. Det var när vi insåg detta som vi förstod att vi var tvungna att konfrontera de styrande partierna för att helt enkelt tvinga dem att

ändra sig. När vi väl hade beslutat oss för att göra detta fanns det ingen annan utväg än att möta regimen och dess brutalitet.

Det beslutet har fått till följd att Abu Hussein och hans vänner blivit vittnen till hur regimen skjutit mot demonstranterna med skarp ammunition och gjort sig skyldig till olika former av övergrepp. En syn som för alltid etsats fast i Abu Husseins minne var när en ung aktivist dödades mitt framför ögonen på honom. Säkerhetsstyrkorna avlossade en tårgasgranat direkt mot den unge aktivistens huvud, som sprängdes bort. Den unge mannen dog ögonblickligen mitt framför Abu Husseins ögon.

Det är inte första gången som Basras invånare protesterat på stadens gator. Jag bevitnade själv en mindre demonstration redan i slutet av 2003. Sedan har den ena protesten efter den andra följt efter i en strid ström. Men det finns några stora skillnader. Tidigare var de styrda av religiösa krafter och kvinnorna hade en underordnad roll. Men nu har man lyckats mota bort grupper med dolda agendor från demonstrationerna. Nu är det sekulära röster som hörs och röster som inte försöker tysta kvinnorna.

– Min hustru, min brors hustru, min mamma och mina systrar har deltagit i

demonstrationerna. Jag är väldigt stolt över dem. Tack vare att de deltar delar vi samma drömmar. Och det innebär att de blivit medvetna om sina fri- och rättigheter, konstaterar Abu Hussein med passion och övertygelse i rösten och avslutar med:

– Min hustru har en universitetsutbildning. Jag vill att hon och andra kvinnor i framtiden ska kunna leva ett normalt liv och inte som förut, då deras plats var i hemmet.

Senare samma kväll, vid 23-tiden när jag och min släkting lämnar hans kontor och går ut till bilen, kommer fyra, fem unga kvinnor, barhuvade, klädda i jeans och midjejackor gående. De går armkrok och pratar högt och skrattar. De tar plats! När vi sätter oss i bilen tittar min släkting på mig med förvånad blick:

– Såg du? Såg du?

Jag svarar inte för jag är nog lika förvånad som han. Men jag frågar mig själv: Kan det här vara resultatet av att kvinnor börjat kräva sina rättigheter och en plats i samhället? Finns det en chans att den unga generationen redan håller på att forma ett nytt samhälle? Svaret är: kanske om protesterna inte som tidigare slås ner brutalt. ■■■

SHIA DOMINERAR. Basras gator kantas av bilder och affischer på representanter för de shiitiska ledarna.

VEM STYR BASRA?

POLIS OCH LOKAL statsmakt står under shiamilisers kontroll. Polisen är till stora delar infiltrerad av miliserna och det gäller också militären. Största milisgruppen är de Folkliga Mobiliseringsstyrkorna (PMF eller PMU), Hashed al-Shaabi, som kan ses som en paraplyorganisation för shiamiliser, en del Iranstöd. PMF växte fram efter att IS, Islamiska staten, intagit staden Mosul och andra områden 2014.

På uppmaning av storayatollan **Ali al-Sistani**, den viktigaste shiamuslimske ledaren i Irak, anslöt sig shiamuslimer och andra till PMF för att bekämpa IS. Stöd kom från Iran och general **Qasem Soleimani**, chef för iranska revolutionsgardets specialstyrka Quds, ledde operationerna när IS slogs tillbaka. Qasem Soleimani mördades i Bagdad av drönare från USA den 3 januari tillsammans med **Abu Mahdi al-Muhandis**, en av de högsta irakiska ledarna inom PMF.

Qasem Soleimani.

PARTI OCH MILIS

AL-FATAHALLIANSEN FICK 48 av 349 mandat i valet 2018 och leds av **Hadi Al-Amiri**, chef för Badr, både ett politiskt parti och en milisstyrka. Predikanten och populist **Muqtada al-Sadr** leder partiet Sadristörelsen, och har en egen milis. I valet 2018 bildade Muqtada al-Sadr alliansen Sairoun, där sekulära partier som kommunistpartiet ingår, och det blev det största blocket i parlamentet med 54 mandat.

Båda dessa miliser har gjort sig skyldiga till tortyr och mord mot meningsmotståndare. De misstänks ligga bakom mycket av det våld som riktas mot aktivister som demonstrerar i nuläget.

Muqtada Sadr.

KAMPEN för RÄTTVISA

Under kriget i Syrien och Irak har fruktansvärda övergrepp begåtts av konfliktens olika parter. Samtidigt har ansvarsutkrävandet för krigsbrott lyst med sin frånvaro. Amnesty Press har tittat närmare på Sveriges roll i kampen mot straffriheten.

TEXT: VERA HÄGGBLOM ILLUSTRATION: MIKKEL HENSSEL

KAMPEN FÖR RÄTTVISA

Anmälda krigsbrott i Sverige 2015-2019

2019
105

2018
140

2017
79

2016
63

2015
42

Källa: Polisen

Patricia Rakic Arle är chef för polisens krigsbrottsgrupp, som i samarbete med särskilt utsedda åklagare ansvarar för att misstänkta krigsbrott utreds.

– Det är så oerhört viktigt att det här arbetet görs. För om vi inte gör det då förblir ju de här brotten ostraffade – då kan man döda människor i Syrien och sedan komma hit och leva i godan ro som om inget hade hänt, säger hon om krigsbrottsgruppens arbete.

I svenska domstolar har hittills fem personer dömts för krigsbrott och två personer för terroristbrott gällande fall med koppling till Syrien och Irak. Det kan verka som en droppe i havet, ändå ligger Sverige i framkant sett ur ett europeiskt perspektiv när det gäller att ställa krigsförbrytare inför rätta.

– Jämfört med andra länder ligger Sverige i topp när det gäller att utreda krigsförbrytelser och folkmord i Syrien och Irak. Det finns länder där man har genomfört fler rättegångar gällande medlemskap i terrororganisation – vilket ju inte är straffbart i Sverige – men det ger som regel ett lägre

straff än om man fäller någon för krigsförbrytelse, säger *Mark Klamberg*, professor i folkrätt vid Stockholms universitet.

Anledningen till att svensk polis och åklagare utreder krigsbrott är att Sverige har skrivit under Genèvekonventionerna och Romstadgan och därmed har en skyldighet att medverka till att de som har gjort sig skyldiga till krigsbrott – det vill säga folkmord, brott mot

SAMLA KUNSKAP!

Vill du veta mer om kriget i Syrien innan du läser texten, gå till sidan 36

”Om vi inte gör det då förblir ju de här **brotten** ostraffade.”

VÄXANDE ARBETE. Patricia Rakic Arle vid polisens krigsbrottsgrupp berättar om komplexa utredningar.

mänskligheten och krigsförbrytelser – ställs inför rätta.

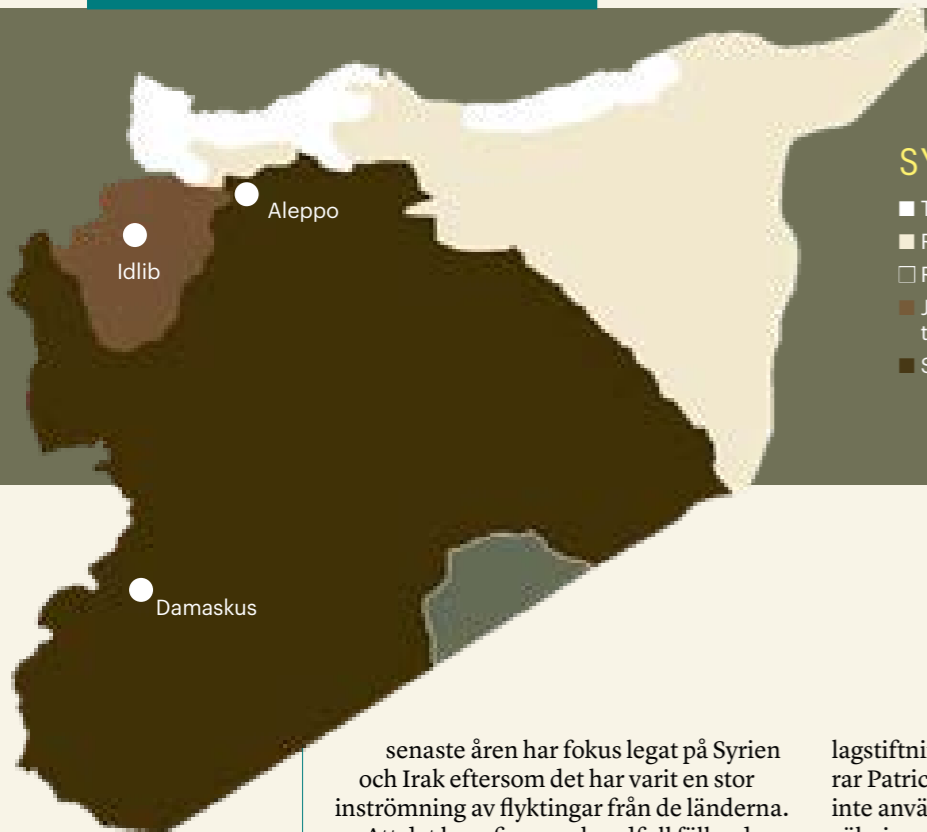
Den 1 juli 2014 antogs också en ny lag om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser. För alla de här brotten tillämpas så kallad universell jurisdiktion, vilket innebär att brotten kan utredas i Sverige oavsett var de har begåtts och vilken nationalitet förövaren respektive målsäganden har.

Sett till antalet anmälningar om krigs-

brott är det ändå mycket få fall som leder till fällande domar. 2019 kom 105 anmälningar in till polisen, 2018 låg siffran på rekordhög 140.

I ett kallt rum i det stora polishuset vid Kronobergsparken i Stockholm berättar Patricia Rakic Arle att 90 procent av anmälningarna kommer från Migrationsverket och att omkring en tredjedel rör Syrien och Irak:

– Vi har en mängd olika ärenden, men de

SYRIEN IDAG

- Turkisk kontroll
- Rojava/kurddominerade SDF
- Rebellgrupper som stöds av USA
- Jihadistgruppen HTS och turkietstödda rebeller
- Syriska regeringen

senaste åren har fokus legat på Syrien och Irak eftersom det har varit en stor inströmning av flyktingar från de länderna.

Att det bara finns en handfull fällande domar har flera förklaringar. Utredningarna är ofta mycket tidskrävande och komplexa och att säkra bevisning är ofta en stor utmaning för den numera 20 personer starka

krigsbrottsgruppen som bildades 2008.

– Till Syrien kan vi till exempel inte resa på grund av säkerhetsläget. Att samarbeta med den syriska regimen gällande brott begångna av IS eller oppositionella grupper är också uteslutet. Vi utreder ju även brott som har begåtts av den syriska regimen, så det går inte, säger Patricia Rakic Arle.

En annan utmaning är att mycket av den information som polisen får av Säkerhetspolisen inte kan användas i förundersökningarna.

– Det finns mycket information som skulle kunna utgöra bra bevisning, men

lagstiftningen sätter hinder i vägen, förklarar Patricia Rakic Arle. Vi får till exempel inte använda FRA-information i förundersökningarna och inte heller information som Säkerhetspolisen har fått från andra tjänster.

Krigsbrottsgruppen har ett intensivt samarbete med EU:s polisorganisation EUROPOL. Där finns bland annat en databas som samlar information från utredningar i de olika medlemsstaterna och som sedan kan korsköras.

– Låt säga att vi i Sverige utreder ett visst fängelse i Syrien. Då kan analytikerna på EUROPOL säga att ”det fängelset utreder även Tyskland och Nederländerna. Ni borde träffas och prata”, förklarar Patricia Rakic Arle.

För brott gällande den syriska regimen pågår sedan 2015 en så kallad strukturell förundersökning, där man systematiskt samlar in vittnesmål och bevisning från personer som kommit från Syrien till Sverige och som har upplevt tortyr och andra kränkningar i Assads fängelser.

– Det är en utredningsmetodik som är unik för oss och som handlar om att samla bevisning när den är så färsk som möjligt,

berättar hon. Om vi sedan får information som gör att vi kan inleda en förundersökning mot en enskild person behöver vi inte börja om från början utan kan lyfta information från den strukturella förundersökningen.

För brott som har begåtts av personer från IS, Islamiska staten, pågår en liknande förundersökning. Den startade dock först 2019. Innan kalifatet föll var det nämligen bara Säkerhetspolisen som hade hand om IS-utredningarna och de betraktades bara ur ett terroristbrottsperspektiv.

Bevisning i form av bilder och filmer som läggs upp på sociala medier och sparas i telefoner och datorer kan spela en viktig roll i många krigsbrottsärenden. I flera av de fall som har lett till fällande domar har gärningsmannen poserat på bild med likdelar och dödade personer. Patricia Rakic Arle berättar att utredarna då de får ett sådant foto börjar med att försöka ta reda på om personen i fråga har gjort sig skyldig till själva mordet:

– Men det är ofta väldigt svårt att avgöra om man bara har en bild att gå på. Ibland är därför det enda man kan styrka att den här

personen poserade med det här huvudet och då åtalas man för det, för krigsförbrytelse.

Idag ser polisen fortfarande många liknande bilder och filmer, men det är alltmer sällan att gärningsmännen kan identifieras via dem.

Mark Klamberg

– Många av de personer som har den här typen av bilder i sina telefoner och datorer är stolta över det – det här är troféer som de har sparat för att visa vad de har gjort. Men efter domarna har man förstått att det här kan vara ett brott i Sverige, vilket har lett till en större försiktighet, konstaterar Patricia Rakic Arle.

Att utreda allvarliga internationella brott långt ifrån platsen där de har begåtts är knappast idealiskt ur bevissäkringssynpunkt. **Mark Klamberg** säger att det bästa alternativet hade varit om det kunde genomföras effektiva och rättssäkra rättegångar på nationell nivå. Gällande Syrien är detta dock inte ett alternativ.

– Sveriges relation till den syriska reger-

+ RÄTTEGÅNGAR I SYRIEN?

Det kurddominerade styret i Rojava i nordöstra Syrien sade den 6 februari att rättegångar mot utländska IS-medlemmar nu ska inledas. Omkring 1 000 män och 4 000 kvinnor från ett 50-tal länder finns i läger efter kalifatets fall i mars 2019.

Den 13 februari var **Ilham Ehmed**, ordförande för det styrande rådet i Rojava, i Stockholm och presenterade förslaget om rättegångar.

– Enligt internationell rätt är det möjligt för icke-statliga aktörer, som det kurdiska självstyret, att anordna domstolar enligt strikta regler. Det är ett mycket intressant förslag, sade utrikesminister **Ann Linde** till TT efter mötet.

ICC

Internationella brottmålsdomstolen, ICC, bildades efter att Romstadgan antagits 1998. 1 juli 2002 öppnades domstolen i Haag i Nederländerna. 123 länder har anslutit sig. ICC kan åtala individer som misstänks för folkmord, brott mot mänskligheten, krigsförbrytelser och aggression (sedan 2018). Om ett land inte har anslutit sig till ICC kan FN:s säkerhetsråd besluta att hänskjuta en situation till ICC. Det har hänt vid två tillfällen; Darfur (Sudan) 2005 och Libyen 2011.

ingen är inte sådan att vi har något aktivt utbyte med dem så att säga. När det kommer till Irak hade det kanske varit möjligt med ett samarbete, om man kunde få garantier om att dödsstraffet inte kommer att tillämpas, säger Mark Klamberg.

Ett annat alternativ som har varit på tapeten är Internationella brottmålsdomstolen, ICC, i Haag. ICC grundades 2002 som en permanent mekanism för att utreda brott mot mänskligheten, folkmord och krigsförbrytelser. Varken Syrien eller Irak är dock medlemmar av ICC och det skulle därmed krävas att FN:s säkerhetsråd hänskjuter situationen dit. Såväl Ryssland som Kina har dock lagt in sina veton mot ett resolutionsförslag som hade hänskjutit situationen i Syrien till ICC.

Ett annat förslag som av den svenska regeringen har lyfts fram som en möjlig väg till ansvarsutkrävande är inrättandet av en internationell tribunal på plats i regionen. I samband med ett

expertmöte i juni 2019 sade inrikesminister *Mikael Damberg (S)* enligt TT att inte bara IS-terrorister utan även andra krigsbrottslingar skulle kunna ställas inför rätta där.

Många frågetecken kvarstår dock kring när, hur och var en sådan tribunal skulle kunna komma på plats.

– Om man ska vara lite cynisk så var tribunalförslaget enligt min bedömning ett försök från den svenska regeringen och andra regeringar att skjuta problemet framför sig. Det har ju inte hänt något sedan dess och de här personerna sitter fortfarande i lägren, säger Mark Klamberg och syftar på de tusentals misstänkta IS-krigare som fortfarande hålls fängslade i norra Syrien.

Oavhängigt eventuella kommande tribunallösningar pågår i Sverige för närvarande ett tiotal förundersökningar om misstänkta krigsbrott där IS-svenskar kan ha varit inblandade. Patricia Rakic Arle säger att man misstänker att svenskar kan ha deltagit i folkmordet mot yazidierna och också tagit sexslavar. Förhör hålls nu med yazidier i

SVENSK LAG

FOLKMORD

För folkmord döms den som begår en viss gärning, till exempel att döda, i syfte att helt eller delvis förinta en nationell, etnisk eller rasmässigt bestämd eller religiös folkgrupp som sådan. Straffet är fängelse på viss tid, lägst fyra och högst arton år, eller livstid.

BROTT MOT MÄNSKLIGHETEN

För brott mot mänskligheten döms om en viss gärning, som till exempel att döda, utgör eller ingår som ett led i ett omfattande eller systematiskt angrepp riktat mot en grupp civila. Straffet är fängelse på viss tid, lägst fyra och högst arton år, eller livstid.

KRIGSFÖRBRYTELSE

För krigsförbrytelser döms om en viss gärning, som till exempel att döda, misshandla eller plundra, ingår som ett led i eller på annat sätt står i samband med en väpnad konflikt eller ockupation. Straffet är fängelse i högst sex år eller, om brottet är grovt, lägst fyra år och högst arton år eller livstid.

KÄLLA: POLISEN

Sverige bland annat i syfte att ta reda på om svenskar eller andra européer har deltagit i de brott yazidierna utsatts för.

Samtidigt pågår ett antal förundersökningar rörande den syriska regimsidan.

– Den syriska regimens brott är så otroligt systematiska och omfattande och har pågått under så lång tid att räknat i mänskliga offer överstiger regimens brott vida de brott som IS har begått, säger Patricia Rakic Arle.

Den syriska regimens övergrepp står även i fokus för Civil Rights Defenders. I februari 2019 lämnade nio syrier bosatta i Sverige in en 250 sidor lång polisanmälan riktad mot 25 högt uppsatta personer inom Syriens säkerhetstjänster. Anmälan kom till genom ett samarbete mellan de syriska vittnena, Civil Rights Defenders, European Center for Constitutional and Human Rights (ECCHR), Caesar Files Group och de två syriska juristerna *Anwar al-Bunni* och *Mazen Darwish*.

– Vi hoppas på att en förundersökning ska inledas gentemot de här personerna, att det i sin tur ska leda till internationella arresteringsorder och att de på sikt ska ställas inför rätta, säger *Aida Samani*, jurist på Civil Rights Defenders.

Hon menar att den universella jurisdiktionen är det enda alternativ som står till buds för att utkräva ansvar för krigsbrotten i Syrien då alternativen att pröva fallen i nationella domstolar eller ICC inte är möjliga.

– Vi försöker få till stånd en rättsprocess genom ren universell jurisdiktion. Något liknande mål har vi inte haft i Sverige förut. Den här anmälan handlar därför också om att få polis och åklagare att försöka sig på ett sådant fall.

Både Tyskland och Frankrike har utfärdat arresteringsorder mot högt uppsatta personer inom den syriska säkerhetstjänsten, så det går ju bevisligen, säger *Aida Samani*.

Aida Samani

UNIVERSELL JURISDIKTION

Det innebär att de grövsta brotten, såsom folkmord, brott mot mänskligheten, krigsförbrytelser och tortyr kan tas upp av ett land oavsett var brotten begåtts och oavsett vilket medborgarskap förövaren och brottsoffret har. Brottet måste dock finnas i den nationella lagstiftningen.

I Sverige har frågan om "Ett särskilt tortyrbrott" utretts sedan 2015 men något lagförslag finns ännu inte.

Att ställa de ansvariga för allvarliga brott inför rätta är inte bara viktigt ur ett juridiskt perspektiv. Det handlar också om att ge upprättelse till de som har utsatts för grova kränkningar. Gällande de syriska målsägande i det aktuella fallet säger Aida Samani att många har uttryckt att de känner ett stort ansvar för att driva processen:

– De upplever att de genom att ha överlevt den här händelsen bär ett ansvar mot alla som inte överlevde, eller som fortfarande är försvunna. Att det är viktigt att vittna om det som har hänt och att utkräva ansvar för sig själv, men också för alla de som inte klarade sig.

Aven Patricia Rakic Arle framhäver vikten av att offren för krigsbrott får upprättelse.

– Det internationella samfundet har många gånger slagit fast att det inte ska finnas någon straffrihet för krigsbrott. Det innebär dels att de som har gjort sig skyldiga till de här brotten ska lagföras, och det är vårt syfte. Men det innebär också att de här människorna ska få upprättelse. För får man inte upprättelse, då har man mycket sämre förutsättningar för att bearbeta och gå vidare. Både som individ och som kollektiv. ■■■

Krigsbrott i svenska domstolar

Totalt har elva rättegångar gällande krigsbrott avhandlats i svenska domstolar sedan 2006. Tio har lett till fällande domar. Här är de fall där brottet har begåtts i Syrien eller Irak.

TEXT: VERA HÄGGBLOM

2016

EN 29-ÅRIG MAN dömdes av Svea hovrätt till åtta års fängelse för synnerligen grov misshandel och folkrättsbrott efter en misshandel som skedde då han var med i den oppositionella Fria Syriska Armén, FSA, i Syrien. Mannen kunde identifieras sedan några filmade minuter av misshandeln lagts upp på Facebook.

2017

EN 32-ÅRIG MAN dömdes i september av Södertörns tingsrätt till åtta månaders fängelse för folkrättsbrott i Syrien efter att ha poserat med döda eller svårt skadade människor 2014. Mannen stred för den syriska arméns räkning, men flydde landet och kom till Sverige i juli 2015 för att söka asyl. Domen överklagades inte till hovrätten.

EN 24-ÅRIG MAN dömdes i april av hovrätten över Skåne och Blekinge till nio månaders fängelse för krigsförbrytelser i Irak efter att ha poserat med bland annat avhuggna huvuden på bilder som han lagt ut på Facebook. Mannen stred på den irakiska regeringssidan mot IS. Straffvärdet uppgick till ett år och sex månader, men rätten gav 24-åringen rabatt eftersom han redan avtjänade ett fängelsestraff för rån.

EN 46-ÅRIG MAN dömdes i februari av Stockholms tingsrätt till livstids fängelse och utvisning för grovt folkrättsbrott efter att ha deltagit i en massavrättning av sju tillfångatagna regeringssoldater i Idlib i Syrien 2012. En film från avrättningen publicerades av New York Times den 5 september 2013. Enligt tingsrätten hade de sju personerna avrättats under synnerligen grymma former där offren tvingats lägga sig på knä, flera med bakbundna händer. Mannen stred enligt åtalet med Firqat Suleiman el-Muqatila en väpnad rebellgrupp. Han nekade till brott och hävdade att han bara verkställde order sedan de sju hade dömts till döden. Hovrätten fastställde senare domen.

2019

EN 38-ÅRIG MAN dömdes i februari av Örebro tingsrätt till ett år och tre månaders fängelse för krigsförbrytelser efter att vid flera tillfällen 2015 ha poserat vid döda och stympade kroppar. Bilderna ska därefter ha publicerats på Facebook. Mannen stred på

RÄTTVISA. Mannen till höger på bilden dömdes till livstids fängelse för avrättningar i Idlib 2012. FOTO: ÅKLAGARMYNDIGHETEN

den irakiska sidan mot Islamiska staten, IS, i Irak. I september sänkte hovrätten straffet till ett års fängelse.

TERRORISTBROTT

FÖRUTOM DE SOM har dömts för krigsbrott i Syrien och Irak dömdes två män i 30-årsåldern 2015 till livstids fängelse för terroristbrott efter två mord i Syrien. Göteborgs tingsrätt motiverade domen med att mordet och filmningen av dem varit avsedda "att injaga allvarlig fruktan hos den del av befolkningen både i Syrien och i andra länder som inte tror på den rätta muslimska läran".

De dömda männen tillhörde den salafistiska ji Jaish al-Muhajireen wal-Ansar, som kan översättas till "Migrantarmén", JMA samarbetade en kort period med IS men anslöt sig 2015 till Nusrafronten.

Enligt Patricia Rakic Arle finns det en flytande gråzon mellan terroristlagstiftningen och krigsbrottslagstiftningen, där gärningarna ibland kan vara desamma, men där rekvisiten skiljer sig åt.

– Generellt sett är det inom ramen för en väpnad konflikt lättare att styrka ett folkrättsbrott än ett terroristbrott, säger hon.

Regimens torterare inför rätta

+

HAFEZ AL-ASSAD

Hafez al-Assad deltog 1963 i den kupp som förde Baathpartiet till makten i Syrien. 1971 blev han president och styrde med järnhand till sin död 2000. Ett islamistiskt uppror fick stor spridning från 1980. I början av februari 1982 tog islamister över staden Hama. Armén skickades till Hama för att krossa upproret och det beräknas att 10 000-tals människor dödades.

Bevisen för de allvarliga brott som Bashar al-Assads regim har begått är överväldigande. I vår blir det första gången en syrisk underrättelseofficer ställs inför rätta. I den tyska staden Koblenz ska anklagelser om tortyr av tusentals fångar prövas.

TEXT: MARKUS BICKEL ÖVERSÄTTNING: NINA LEKANDER

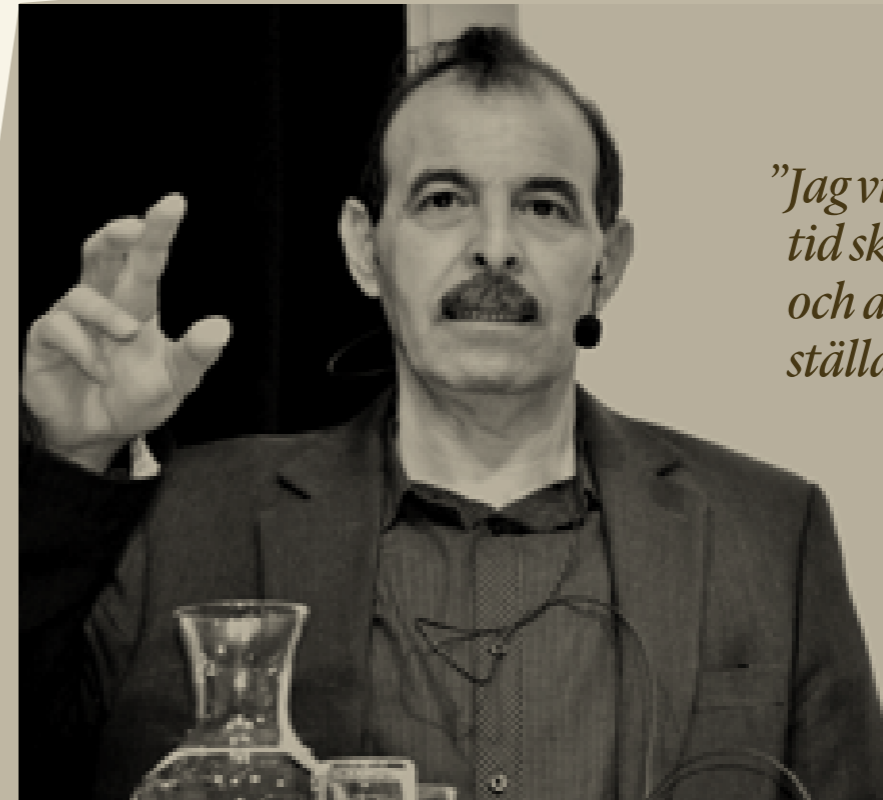
Människorättsjuristen *Anwar al-Bunni* kunde inte med bästa vilja i världen, och hur han än grubblade, minnas varifrån han kände igen det ansikte han mötte på gatorna utanför flyktmottagningen i Marienfelde i södra Berlin kring årsskiftet 2014/2015. Han hade nyss flytt från inbördeskriget i Syrien. Allt var nytt: landet, folket och omgivningen.

Men när *Anwar al-Bunni* ett par veckor senare såg mannen köpa möbler och madrasser på en byggmarknad vid Hermannplatz gick det upp för honom: det var ju *Anwar Raslan* som grep honom utanför hans hem i Damaskus i maj 2006. Innan dess hade *Anwar al-Bunni* tillsammans med hundratals syrisk och libanesiska intellektuella undertecknat Beirut-Damaskus-deklarationen. Där krävdes att Syrien skulle lämna Libanon i fred, att fasta gränser erkändes och att länderna upprättade diplomatiska relationer. En skymf, enligt ledarskapet kring president *Bashar al-Assad*.

Detta var andra gången som det syrisk civilsamhället ställde krav på reformer och rättsstatsprinciper i diktaturen Syrien. När *Hafez al-Assad* dog i juni 2000 blev sonen *Bashar al-Assad* ny president och snart kom den så kallade Damaskusvåren där oppositionella krävde demokratisering. Efter en kort hoppfull period, då politiska fångar frigavs, började regimen åter fängsla dissidenter.

När *Anwar al-Bunni* häktades 2006 var han på väg att bli chef för EU-finansierade Center for Civil Society Development som kritiserade förföljelsen av oppositionella från *al-Assad* och hans säkerhetsapparat. *Anwar al-Bunni* skickades till fängelset Adra norr om Damaskus och dömdes efter nästan ett år i häkte till fem års fängelse för "spridning av falsk information som kan äventyra staten" i april 2007. Bland annat hade denna advokat för mänskliga rättigheter fördömt tortyr och usla fängelsevillkor i Syrien. Han dömdes också till böter på omkring 2 000

FOTO: VERA HÄGGBLOM

"Jag visste att hans tid skulle komma och att han skulle ställas inför rätta."

dollar, då centret inte hade något officiellt tillstånd från syriskt håll.

Medan *Anwar al-Bunni* avtjänade sitt straff i Adra-fängelset gjorde *Anwar Raslan*, som han senare skulle träffa i Berlin, karriär. När upproren mot *al-Assad*-regimen började i mars under den arabiska våren 2011, hade *Anwar Raslan* blivit chef för den ökända underrättelseenheten kallad Avdelning 251.

Samma generation men skilda livsval. De kunde inte ha varit mer olika men deras vägar korsades ändå flera år senare i Tyskland.

Anwar al-Bunni hade stridit för mänskliga rättigheter sedan 1990-talet, grundat Free Political Prisoners Committee och var styrelseledamot i Legal Studies and Research.

Och *Anwar Raslan*, som blev en högt uppsatt underrättelseagent i *al-Assads* diktatur innan han lämnade Syrien 2012 och via Egypten hamnade i Tyskland år 2014.

Fem år efter mötet i Berlin med *Anwar*

Raslan hävdar *Anwar al-Bunni* att han behöll sitt lugn.

– Jag visste att hans tid skulle komma och att han skulle ställas inför rätta, säger han i den gamla tegelbyggnad i östra Berlin där han har ett litet kontor.

Här finns ett par tre laptops, en handfull stolar och två enkla träbord. Samt en liten skulptur i fönstret: en del av det människorättspris som han tilldelades av Deutscher Richterbund 2009 medan han fortfarande satt fängslad.

Oddsén för att *Anwar Raslan* kan bli den förste syrisk underrättelseagent som döms för tortyr och brott mot mänskligheten är goda; i vår ska rättegången inledas i Koblenz mot honom och en av hans medarbetare, *Eyad al-Gharib*. Detta inte minst då *Anwar al-Bunni* har arbetat med både syrisk offer och jurister från The European Center for Constitutional and Human Rights (ECCHR) i Berlin under flera år och samlat bevis för brott som har begåtts av *al-Assads* styrkor. *Anwar Raslan* och *Eyad al-Gharib* greps i februari 2019 i Tyskland och

HOPPFULL.
Anwar al-Bunni
i Stockholm 20
februari 2019.

KAMPEN FÖR RÄTTVISA

ECCHR

The European Center for Constitutional and Human Rights är en oberoende organisation som bildades 2007 av människorättsaktivister. ECCHR arbetar över hela världen för att skydda mänskliga rättigheter. Tillsammans med utsatta personer använder ECCHR juridiska vägar för att få ett stopp för straffrihet när det gäller bland annat tortyr, krigsförbrytelser, sexuellt våld och företagsexploatering.

CIJA

Commission for International Justice and Accountability bildades 2012 och leds av William Wiley och arbetar utan hemsida eller känd kontorsadress. Det beräknas att 150 utredare samlar in bevis för brott. Kanada är den största bidragsgivaren till CIJA.

sitter sedan dess i häkte. I oktober 2019 väckte åklagarmyndigheten åtal mot de båda för en rad brott.

Den 56-årige Anwar Raslan och den 42-årige Eyad al-Gharib lämnade Syrien 2012 respektive 2013 och sökte asyl i Tyskland 2014 respektive 2018. Anwar Raslan ska mellan april 2011 och 2012 ha varit skyldig till tortyr av 4 000 personer, varav minst 58 personer ska ha avlidit. Eyad al-Gharib, som var underställd Anwar Raslan, anklagas för att ha bortfört minst 30 personer som fördes till fängelset Al-Khatib, där Anwar Raslan var chef.

I juni 2018 utfärdade också den tyske federala åklagaren *Peter Frank* en internationell arresteringsorder för *Jamil Hassan*, chef för det syriska flygvapnets underrättelsejänst fram till juli 2019.

Då Ryssland och Kina har vetorätt i FN:s säkerhetsråd blockeras överföringen av liknande ärenden till Internationella brottmålsdomstolen, ICC, i Haag, och straffrihet i Syrien kan för närvarande endast bekämpas med den folkrättsliga principen om universell jurisdiktion. Den gör det möjligt för nationella åklagare att vidta åtgärder även för brott som begås utomlands om det är brott mot

internationell straffrätt, såsom folkmord, brott mot mänskligheten, krigsförbrytelser och tortyr.

ECCHR har tillsammans med Anwar al-Bunni och hans syriske medarbetare *Mazen Darwish* redan år 2017 lämnat in fyra

polisansmälningar mot högre tjänstemän inom Bashar al-Assads regim. Även Österrike, Frankrike, Sverige och Norge undersöker i enlighet med samma princip möjligheterna att ställa misstänkta syriska förbrytare inför rätta.

När det gäller Anwar Raslan talar utredarna vid den federala åklagarmyndigheten i Karlsruhe om "systematiska, brutala, fysiska och psykiska övergrepp". Offren har blivit slagna med påkar, kablar och piskor samt utsatts för elchocker. Somliga fångar har man hängt i handlederna i taket så att de nätt och jämnt nått golvet med tåspetsarna. Andra ska inte ha fått sova på flera dagar. Anwar Raslan anklagas dessutom för våldtäkt.

Med dessa metoder ville säkerhetstjänsten framtinga bekännelser och information om oppositionen. Fängelset beskrivs som "omänskligt och förnedrande", där ingen gavs medicinsk vård. En del celler var så trånga att fångarna varken kunde sitta eller ligga. "Raslan var väl medveten om att fångar dog på grund av det grova våldet", menar åklagarsidan.

Förbrytelseerna i Al Khatib-fängelset är inga isolerade fall. Amnesty International uppskattade i en rapport i februari 2017 att mellan 5 000 och 13 000 människor hängdes i militärfängelset Sadnaya. De flesta av dem var civila som hade kritiserat regeringen.

Bevis finns bland annat genom över 28 000 fotografier av dödade fångar som militärfotografen "*Caesar*" lyckades smuggla ut därifrån. Han lever nu med dold identitet och under polis skydd i Frankrike. Bilderna ska användas som bevis i rättegången mot Anwar Raslan och Eyad al-Gharib.

Efter nära nio års krig i Syrien är resultatet fasansfullt: omkring en halv miljon människor beräknas ha dödats, en miljon har sårats och hälften av befolkningen är på flykt. Listan över brott som har begåtts inte bara av statliga säkerhetsstyrkor utan också av väpnade islamister och upproriska miliser är oändlig. FN har anklagat den syriska regimen för att ha använt kemiska vapen vid minst 20 tillfällen 2013-2017. Även IS, Islamiska staten, har anklagats för att ha använt kemiska vapen.

Tusentals människor har fallit offer för regimens oljefatsbomber. Det finns också otaliga fall av anfall mot sjukhus och skolor.

Det är inte bara Anwar al-Bunni, Mazen Darwish och ECCHR som driver fall mot al-Assads torterare, utan också Commission for International Justice and Accountability (CIJA). Organisationen, grundad i Nederländerna, utreder både regimens förbrytelser och krigsförbrytelser från oppositionens väpnade styrkor. CIJA har dessutom lyckats få ihop tillräckligt med bevis som kan användas vid åtal för brott mot mänskligheten mot 24 högt uppsatta medlemmar inom det styrande Baathpartiet och regimens säkerhetsapparat.

Materialet som kan presenteras för domstolar baseras på mer än 800 000 dokument som har smugglats ut av poliser och underrättelseagenter från Syrien under det första åren av kriget. De utgör bevis för

tusentals dödade tortyroffer i Syrien, säger CIJA:s ledare *William Wiley*.

Denne kanadensare har tidigare arbetat som utredare för FN:s Jugoslavientribunal i Haag och ICC. Han deltog bland annat i utredningen av den bosnienserbiske krigsförbrytaren *Radovan Karadžić*. Den typ av dokumentation som CIJA nu har funnit inte vid utredningen av *Karadžić*, som i mars 2019 dömdes till livstids fängelse. Det är en av orsakerna till att *William Wiley* är övertygad om att det finns nog med information för att kunna ställa Bashar al-Assad inför internationell domstol – under förutsättning att hans allierade får honom att gå i exil.

Presidenter som *Laurent Gbagbo*, Elfenbenskustens före president, och *Charles Taylor*, tidigare statschef i Liberia, har ställts inför internationella domstolar.

Men Anwar al-Bunni vill inte vänta mycket länge till. Han förlitar sig på de straffrättsliga förfaranden som bygger på universalitetsprincipen. Ärendet beträffande Anwar Raslan i Koblenz är bara början.

– Det ska vara tydligt för alla gärningsmän att de inte kommer att hitta en säker plats någonstans i världen där de kan undkomma rättvisa straff, säger han på sitt lilla kontor i Berlin. Och offren måste få veta att de brott som har begåtts mot dem och deras släktingar inte undgår straff.

Dessutom kommer den kommande rättegången i Koblenz att skicka en tydlig och viktig signal till det globala samhället, menar Anwar al-Bunni. Domarna borde kunna stoppa västländer från att av stabilitetsskäl fortsätta med sina smutsiga avtal med Damaskusregimen, anser han:

– Det ska inte få finnas flera förhandlingar med detta ledarskap. Det är över nu! ■■■

DAMASKUS-VÅREN

Efter Hafez al-Assads död i juni 2000 började intellektuella och oppositionella från olika politiska läger samlas till diskussioner om Syriens framtid med krav på sociala reformer och demokratisering. Oftast handlade det om "salonger" i privata hem. Dissidenter undertecknade manifest och regeringen svarade med att under hösten 2000 frigge hundratals politiska fångar. I början av 2001 återkom dock repressionen och personer greps återigen.

Fotnot: Denna artikel publiceras också i tyska Amnesty Journal

En mammas saknad och vrede

För sex år sedan publicerade den tidigare militärfotografen under täcknamnet Caesar tusentals bilder från syriska fångelser. Familjer kände igen sina saknade släktingar och kämpar nu för rättvisa åt de döda.

TEXT & FOTO: HANNAH EL-HITAMI ÖVERSÄTTNING: NINA LEKANDER

På det foto som hänger i Maryam al-Hallaqs vardagsrum i Berlin ler sonen Ayham självsäkert mot kameran.

Bilden är inramad i trä, hänger högt ovanför soffan och fyller moderns enrumslägenhet med minnet av hennes yngsta son. Bilden togs 2011 under en fredlig demonstration i Syriens huvudstad Damaskus – innan regimen började skjuta mot demonstranter och gripa tusentals människor.

En annan bild av Maryam al-Hallaqs son har senare spridits över världen. Där ser man 25-åringens döda kropp med ögonen till hälften slutna och en tejp med siffrorna 320 i pannan. Militärfotografen "Caesar" smugglade ut över 28 000 bilder av mördade fångar ur landet och offentliggjorde dem i början av 2014.

De flesta fotona visades retuscherade. Bilderna på de 6 786 fångarna var för otäcka. Men de är mer än bevis på omänskligt våld.

De tjänar också som det viktigaste bevismaterialet i internationella brottmålsprocesser mot al-Assadregimen.

– När jag såg bilden av Ayham blev jag lättad, säger Maryam al-Hallaq. Han var död, men visade ändå inte lika tydliga spår av tortyren som fanns på många andra.

Den 66-åriga moderns röst låter likgiltig, nästan uttråkad. Hon har berättat om sonen så många gånger. Det måste hon då hon sju år efter hans död kämpar för att hans mördare ska ställas till svars. Bara ibland måste hon svälja hårt eller undslippa sig en suck som tecken på den smärta som mordet på Ayham har orsakat henne.

Den 66-åriga moderns röst låter likgiltig, nästan uttråkad. Hon har berättat om sonen så många gånger. Det måste hon då hon sju år efter hans död kämpar för att hans mördare ska ställas till svars. Bara ibland måste hon svälja hårt eller undslippa sig en suck som tecken på den smärta som mordet på Ayham har orsakat henne.

Maryam al-Hallaq var med om att grunda Caesar Families Association (CFA) tillsammans med andra syrier som har tvingats upptäcka försvunna familjemedlemmar på fotografierna. Innan dess hade de under månader eller år inte vetat någonting alls om sina män, syskon eller barn. Så var det för Maryam al-Hallaq, efter att Ayham hade gripits av regeringslojala studenter i november 2012 vid Damaskus universitet – och sedan torterades och misshandlades

SMÄRTA. I Maryam al-Hallaqs lägenhet i Berlin hänger en bild av sonen som dog i syriskt fångelse.

CHOCK. Bilder som smugglades ut av militärfotografen "Caesar" visas på en utställning i FN-högkvarteret i New York i mars 2015.

FOTO: LUCAS JACKSON/REUTERS/TT

i ett rum på fakulteten för humanmedicin. Efteråt fördes han till militärens ökända fångläger 215.

Efter tre månader utan livstecken hörde Maryam al-Hallaq talas om en frisläppt fånge som sade att Ayham hade dött med huvudet i hans knä efter fem dagars fångenskap. "Låt mig veta när han är död", hade vakterna beordrat honom när han hade bett om läkarhjälp för Ayham.

Men när Ayhams familj hade haft en minnesstund för honom ändrades uppgifterna igen. En annan fånge påstod att Ayham levde.

– I ett och ett halvt år försökte jag ta reda på om han levde eller var död, säger Maryam al-Hallaq.

Hon frågade alla möjliga myndigheter, men fick bara förolämpningar tillbaka. Till sist fick hon ett dödsfallsintyg. Dödsorsak: hjärtstillestånd. Efter det ägnade hon

sex månader åt att få veta var sonen hade begravts.

– Jag ville veta exakt vad som hade hänt, säger hon. Trots att jag hade dödsattesten hoppades jag fortfarande att han var vid liv.

Det hoppet grusades slutligen 2015 då hon fick se Caesarbilderna på Facebook.

– Jag försökte titta på dem tiotals gånger, men de var så hemska att jag bara inte kunde, berättar hon.

En vän hade talat om för henne att Ayham fanns bland de döda som hade fotograferats. Moderns sökande efter sonen upphörde slutligen och hennes kamp för rättvisa började.

dag bor alltså Maryam al-Hallaq i Berlin. Hon lämnade Syrien i slutet av 2014 efter att hennes brors hus konfiskerades av underrättelsetjänsten. Först flydde hon

till sin syster i Libanons huvudstad Beirut, men åkte till Tyskland när hon hörde att man kunde stämma de syriska säkerhetsstyrkorna därifrån.

Vid den federala åklagarmyndigheten i Karlsruhe har dess avdelning för internationell straffrätt samlat bevis på de krigsförbrytelser som al-Assadregimen har begått sedan 2011. De stöds av syriska människorättsaktivister och advokater från The European Center for Constitutional and Human rights (ECCHR) i Berlin. Man samlar in vittnesmål från tidigare fångar och familjer till tortyroffren. Dessa spelar en viktig roll för att identifiera offren och konsolidera bevisen.

Alltsedan 2002 har den internationella straffrätten gjort det möjligt för tyskt rättsväsende att hantera brott som begåtts på syrisk mark. Lagen kan användas vid allvarliga kränkningar av mänskliga rättigheter som folk-mord, brott mot mänskligheten, krigsförbrytelser och aggressionsbrott, exempelvis annektering av ett område.

Denna princip om universell jurisdiktion bygger på antagandet att vissa brott är så allvarliga att de påverkar hela världssamfundet och har effekt även utanför nationella gränser. Misstänkta kan ställas inför Internationella brottmålsdomstolen, ICC, i Haag, men vad gäller Syrien har det blockerats i flera år av Rysslands och Kinas veto i FN:s säkerhetsråd.

I länder som Tyskland gör den universella jurisdiktionen att varken förövare eller offer behöver vara tyska medborgare för att det federala åklagarämbetet ska kunna agera.

Under samarbetet med ECCHR träffade Maryam al-Hallaq andra människor vars familjemedlemmar fanns med på Caesars bilder. CFA bildades i februari 2018 och erbjuder ekonomiskt samt emotionellt stöd. De reser genom Europa för att vinna politiker för sin sak.

– Vi efterlyser inga politiska ståndpunkter, bara att de tar ett mänskligt ansvar för fångarna, betonar hon.

Någon fångslas i Syrien varenda dag.

Någon dör i fängelse varenda dag. CFA driver kampanj mot normalisering av de mellanstatliga förbindelserna med al-Assadregimen och mot återuppbyggnad av städer i Syrien.

– Så länge det inte finns någon fredlig lösning får återuppbyggnaden inte börja, säger Maryam al-Hallaq. Hur ska vi kunna bygga om och reparera hus i Damaskus så länge döda människor ligger begravda i jorden? Hur bygger man nytt ovanpå massor av lik i marken?

Maryam al-Hallaq tror inte längre att hon ska få ge sin son en riktig begravning och inte heller på att hon ska kunna återvända till Syrien. Ofta tar processerna flera år, det vet hon från länder som Kosovo och Libanon. Och Bashar al-Assad sitter ännu kvar vid makten i Syrien. Men även om hon inte själv får uppleva det ser hon ingen framtid för Syrien förrän rättvisan har fått ha sin gång:

– Vi kan förlåta varandra, men bara om förövarna hålls ansvariga. Kanske inte just nu och i dag, men en vacker dag kommer de att ställas till svars. ■■■

Fotnot: Denna text publiceras också i tyska Amnesty Journal.

+ ARABISKA VÅREN

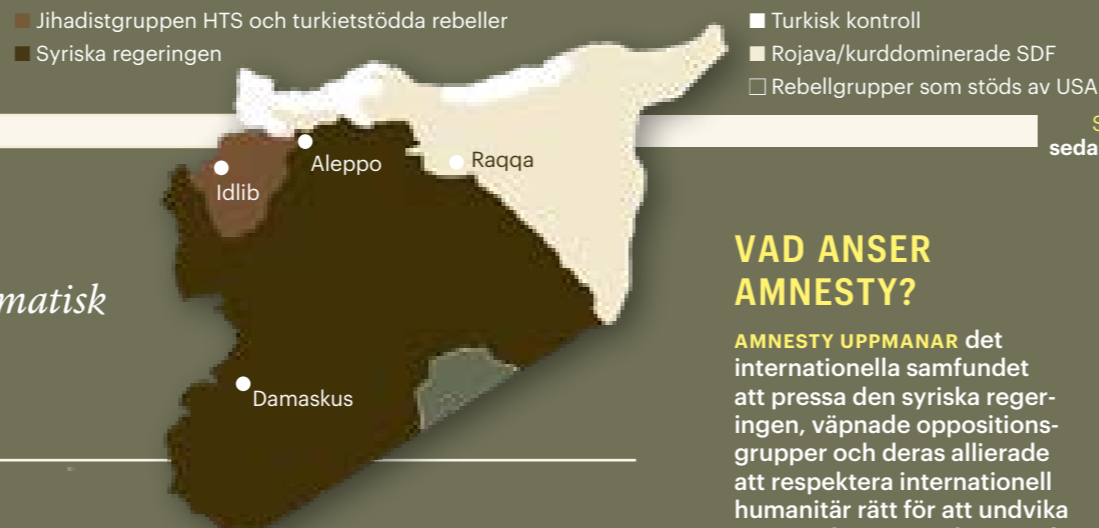
I JANUARI 2011 utbröt protester i Tunisien och Egypten som ledde till maktskifte. Protester utbröt också i Libyen där ett inbördeskrig inleddes och i Bahrain där protesterna slogs ned. I Syrien började demonstrationer den 15 mars 2011 i staden Daraa. Protester mot Bashar al-Assads styre spred sig över Syrien och under våren ingrep säkerhetsstyrkor allt oftare.

I slutet av 2011 övergick protesterna gradvis i ett väpnat uppror som blev starten på det inbördeskrig som fortfarande pågår.

Nio år av krig

Kriget i Syrien har gått in i en ny dramatisk fas med upptrappningen i Idlib.

TEXT: ULF B ANDERSSON GRAFIK: LOTTA LUNDIN

SEGER. SDF firar segern över IS sedan Raqqa intagits i oktober 2017.

FOTO: QNA/WIKIMEDIA

KRIGETS FÖRLOPP

I MARS 2011 kom den arabiska våren till Syrien och utmanade Baathpartiet som hade styrt enväldigt sedan 1963. Demonstrationer, med krav på demokratiska reformer och president **Bashar al-Assad**s avgång, slogs ner hårdhänt. Tiotusentals människor greps eller "försvann".

Bashar al-Assad.

Demonstrationer fick snart en sektaristisk prägel och i början av 2012 stod Syrien inför ett fullskaligt inbördeskrig.

FN:s försök till vapenvila och en politisk lösning misslyckades och rebellgrupper, däribland ett otal jihadistgrupper, vann stora framgångar.

En rad länder, däribland USA, Storbritannien, Saudiarabien, Förenade Arabemiraten, Qatar och Turkiet gav omfattande stöd med vapen, pengar och utbildning till rebellgrupper. I september 2015 gick Ryssland in i kriget efter en begäran från Syriens regering. Det gjorde att den syriska armén började tränga tillbaka rebellerna.

IDLIB

IDLIB ÄR EN PROVINS I nordvästra Syrien där det idag beräknas finnas tre miljoner människor, hälften av dem från andra delar av landet. Den syriska regimen förlorade staden Idlib när den 2015 intogs av jihadiststyrkor. Provinsen har präglats av motsättningar och strider mellan olika rebellgrupper. Tiotusentals rebeller har de senaste åren fått fri lejd till Idlib efter nederlag i andra delar av Syrien.

För att undvika ett storskaligt slag om provinsen slöt Ryssland och Turkiet i september 2018 ett avtal om demilitarisering. En buffertzonskapsades runt Idlib och rysk och turkisk militär, som tilläts sätta upp tolv militärbaser, skulle gemensamt övervaka zonen.

Varken rebellgrupper eller syriska armén respekterade avtalet och den 19 december 2019 inledde syriska armén med stöd av Ryssland, Hizbollah och Iran en större offensiv. Trots rebellanfall mot västra Aleppo har syriska armén undan för undan trängt tillbaka rebellerna i Idlib och regeringen har kunnat öppna motorvägen mellan Aleppo och Damaskus liksom flygplatsen i Aleppo.

VAD HÄNDER NU?

DEN 23 FEBRUARI beräknades en miljon vara på flykt i Idlib, de flesta i riktning mot den turkiska gränsen. Många tvingas övernatta under bar himmel och vinterkylan har gjort att människor fryser ihjäl. Minst 300 civila har dödats, och merparten vid ryska och syriska anfall, enligt FN.

En rad turkiska baser i Idlib har blivit överflyglade under den syriska offensiven och 15 turkiska soldater har dödats. Turkiet har svarat med anfall där många syriska soldater dödats.

Den 19 februari gav Turkiets president **Recep Tayyip Erdoğan** "en sista varning" och hotade med ett anfall om inte de syriska styrkorna drar sig tillbaka före februari månads utgång. Minst 6 500 turkiska soldater och 2 000 militära fordon har under februari förts in i Idlib. USA har gett sitt stöd till Turkiet.

Kriget i Syrien kan vara på väg mot en ny fas där Turkiet med stöd av USA ställs mot den syriska regimen och dess ryska allierade.

VAD ANSER AMNESTY?

AMNESTY UPPMANAR det internationella samfundet att pressa den syriska regeringen, väpnade oppositionsgrupper och deras allierade att respektera internationell humanitär rätt för att undvika ännu en humanitär katastrof i Idlib. Anfall mot civila mål, som sjukhus, måste upphöra. Vapenembargo ska införas mot syriska regimen.

MOT GRÄNSEN. Nästan en miljon människor är nu på flykt i nordvästra Syrien.

FOTO: BRAHIM YASOUF/AFP/TT

FLYKTINGAR

UNDER 2019 rapporterade FN-organ att drygt 82 000 flyktingar återvände till Syrien medan 412 000 internflyktingar återvände till sina hemtrakter i Syrien.

I slutet av 2019 var 6,2 miljoner internflyktingar i Syrien medan över 5,6 miljoner finns utanför landet. 3,6 miljoner beräknas finnas i Turkiet, 915 000 i Libanon och 655 000 i Jordanien.

Syrien hade 2011 en befolkning på cirka 22 miljoner.

AKTÖRERNA

VÄPNAD OPPOSITION

SNA, den syriska nationella armén, är ett försök från turkisk sida att slå ihop ett otal olika miliser från det som tidigare kallades FSA, Fria syriska armén, grupper som stöddes av USA och ett antal jihadistmiliser.

Antalet soldater är tiotusentals. I praktiken fungerar SNA som turkiska legosoldater och i februari beräknas 2 000 SNA-soldater ha skickats av Turkiet till Libyen för att stödja regeringen i Tripoli. SNA-soldaterna används också av Turkiet i ockuperade områden i norra Syrien.

HTS, Hay'at Tahrir al-Sham (Organisationen för Levantens befrielse), behärskar idag stora delar av Idlib-provinsen. HTS är en fortsättning på Nusrafronten, anslutet till al-Qaida, som spelade en viktig roll i upproret 2012-2013. HTS uppger sig ha brutit med al-Qaida men är terroriststämplat av både Ryssland och USA.

I början av 2019 tog HTS kontroll över större delen av Idlib efter strider mot andra rebellgrupper. En hårdförregim inrättades.

SYRISKA REGIMEN

REGERINGEN I Damaskus stöds sedan 2015 militärt av Ryssland. Ryssland har en flottbas i Tartus sedan 1971 och en flygbas i Khmeimim. Legosoldater från den ryska Wagner-gruppen har skickats till Syrien. Den syriska regimen stöds av Iran, Hizbollah i Libanon och milisstyrkor från Irak och Afghanistan.

SDF/ROJAVA

SDF, de syriska demokratiska styrkorna, lyckades i samarbete med USA besegra IS under våren 2019. Kurdisk milis är den viktigaste delen av SDF som kontrollerar nordöstra Syrien där självstyrelser råder i Rojava.

Den 9 oktober 2019 invaderade Turkiet Rojava sedan USA:s president **Donald Trump** meddelat att USA skulle lämna Syrien. Den 22 oktober 2019 slöt Ryssland och Turkiet ett avtal där SDF skulle dra sig tillbaka 30 kilometer från gränsen. Turkiet tilläts ockupera vissa områden medan den syriska armén återkom till området. Ryssland övertog sedan flera tidigare USA-baser.

Ryssland och Turkiet ska gemensamt patrullera i området. USA lämnade dock inte Syrien utan har byggt nya baser i östra Syrien nära viktiga oljefält.

Vapenvilan i Rojava har i stort sett respekterats men det finns oro för sammanstötningar då soldater från Turkiet, Ryssland, Syrien, Rojava och USA nu finns inom samma område.

VÄGSPÄRR. Soldater från Nusrafronten.

FOTO: SOHR/WIKIMEDIA

IS

I mars 2019 föll Baghouz, den sista staden IS kontrollerade. Ledaren för kalifatet, **Abu Bakr al-Baghdadi**, dödades den 27 oktober 2019 vid en attack från USA i Idlib nära gränsen till Turkiet.

I kriget mot IS deltog en koalition av ett 70-tal länder, däribland Sverige, under ledning av USA. Även Ryssland, Iran och den syriska regimen deltog i kriget mot IS.

ÅTALAS FÖR PORNOGRAFIKROTT

KAMBODJA. Den 17 februari beordrade Kambodjas premiärminister **Hun Sen** myndigheterna att gå till aktion mot kvinnor som har "avslöjande" klädsel när de säljer produkter på Facebook. Han menade att detta underminerar traditionella kambodjanska värden och är orsak till sexuellt våld.

Den 21 februari rapporterade

Amnesty att **Ven Rachna**, som säljer varor på Facebook, har gripits och ska åtalas, anklagad för brott mot pornografilagen.

– Det här åtalet är en skymf mot jämlikhet mellan könen, sade **Nicholas Bequelin** från Amnesty. Regeringen måste sluta trakassera och demonisera kvinnor som försörjer sig genom försäljning på nätet. **||||**

"Jag släpps inte in"

Ken Roth, chef för Human Rights Watch, HRW, skickar en tweet från Hongkongs flygplats den 12 januari när han inte får komma in i landet. Han hade i Hongkong tänkt lansera HRW:s nya årsrapport på 652 sidor, där Kina får hård kritik.

PRIS FÖR AVSLÖJANDE I JEMEN

JEMEN. Den jemenitiska juristen **Huda al-Sarari** har det senaste decenniet arbetat för människorättsorganisationer i Jemen. I mars 2015 inleddes det nu pågående kriget då en rad länder gick in på den erkända regeringens sida mot houthirebellerna som hade tagit makten i huvudstaden Sanaa. I södra Jemen inrättade Förenade Arabemiraten ett nätverk av hemliga fångelser där tusentals personer spärrades in. Huda al-Sarari förmedlade information till Amnesty International och Human Rights Watch, HRW, och fångelserna fick stor internationell uppmärksamhet.

Den 42-åriga juristen, vars son dödades förra året vid en protest i Aden för mänskliga rättigheter, mottog den 19 februari Martin Ennals-priset i Genève. Priset är uppkallat efter Amnestys tidigare generalsekreterare och delas ut av tio människorättsorganisationer, däribland Amnesty, HRW och FIDH.

Huda al-Sarari krävde ansvarsutkrävande för människorättsövergrepp i Jemen och kritiserade bägge sidor. Hon riktade skarp kritik mot USA och Europa för goda kontakter med Förenade Arabemiraten:

– Jag är en mamma som har förlorat sitt barn och har sett Emiraten i aktion. Det är inte ett land som du borde vilja smutsa ner dig med. **||||**

FOTO: MEA

FOTO: AP/TT

INGEN DOM. Samling utanför domstolen i Istanbul 19 februari.

Rättegången fortsätter

TURKIET. Den 19 februari fortsatte rättegången i Istanbul mot elva människorättsaktivister men det domslut som hade förväntats kom inte. När klockan var 16.30 hade ännu inte försvaret hunnit presentera alla sina argument och rätten meddelade att rättegången kommer fortsätta den 3 april. Åklagarsidan presenterade sina "bevis" den 27 november.

Ett stort antal lokala och internationella observatörer, däribland Svenska Amnestys generalsekreterare **Anna Lindenfors**, fanns på plats för att följa förhandlingarna som hölls i en lokal som inte räckte till för alla åhörare.

Bland de åtalade finns **Taner Kılıç**, tidigare ordförande för Amnesty Turkiet, som greps den 6 juni 2017 och satt häktad till augusti 2018 och **İdil Eser**, tidigare Amnestychef i Turkiet, som var häktad i 113 dagar. **İdil Eser** greps den 5 juli 2017 tillsammans med nio andra människorättsaktivister,

däribland den svenske IT-konsulten **Ali Gharavi**, när de på ön Büyükdada höll en workshop om digital säkerhet. Alla elva anklagas för terroristrelaterade brott.

Under förhandlingen den 19 februari förklarade försvaret att pressreleaser från Amnesty International och "uppmaningar att agera" inte var försök att störta Turkiets regering.

– Det verkar väldigt udda att man måste förklara sådana grundläggande fakta i en domstol, sade **Milena Buyum** från turkiska Amnesty till al-Monitor. De här processerna handlar om att krossa det lilla oberoende civilsamhälle som ännu finns kvar i Turkiet.

Den 18 februari kom ett sensationellt domslut i rättegången mot företagaren och filantropen **Osman Kavala**. Åklagaren hade yrkat på drygt 47 000 års (!) fängelse för honom och 15 medåtalade för oroligheterna kring Geziparken sommaren 2013 då

protester kring ett byggprojekt i Istanbul växte till en landsomfattande rörelse mot president **Recep Tayyip Erdoğans** styre. Rätten beslöt att frikänna samtliga åtalade och efter drygt två år i häkte var **Osman Kavala** fri.

Inför parlamentsledamöter i det styrande AK-partiet dundrade **Erdoğan** mot den friande domen och anklagade **Kavala** för förbindelser med **George Soros**, den amerikanske miljardären.

– Gezihändelserna var en avskyvärd attack mot folket och staten, precis som militärkupper, sade presidenten.

Några timmar senare greps **Osman Kavala** igen och ska nu åtalas för delaktighet i kuppförsoket 15 juli 2016.

Den 17 februari utfärdades arresteringsorder på 695 personer som påstås ha koppling till predikanten **Fetullah Gülen**s nätverk.

ULF B ANDERSSON

"TERRORISTER" DÖMDA

RYSSLAND. Amnesty riktade hård kritik mot den rättegång som har hållits i den ryska staden Penza mot sju anti-auktoritära vänsteraktivister i åldern 23 till 31 år.

– Rättegången är en skam, sade **Natalja Prilutskaja**, utredare på Amnesty Ryssland. Bevisen har framkommit efter tortyr och motsägs av fakta.

De sju dömdes till straffarbete på mellan 6 och 18 år för "terrorism". **||||**

AMNESTYS KONTOR I ABUJA OMRINGAT

NIGERIA. Den 11 februari kom en grupp demonstranter till Amnestys kontor i huvudstaden Abuja och blockerade in- och utgångar. Demonstranterna krävde att Amnesty lämnar Nigeria och anklagade organisationen för att stödja islamistrelserna Boko Haram, IMN och Biafra-rörelsen. I sånger uttrycktes stöd till den federala regeringen.

Amnesty publicerade den 14 februari en rapport där militären anklagas för att ha bränt byar i delstaten Borno i kampen mot Boko Haram. Amnesty riktade också skarp kritik mot Boko Haram som den 10 februari uppges ha dödat 30 biltrafikanter nära byn Auno.

Amnesty har tidigare fått kritik från regeringen då militärens agerande kritiserats.

I ett uttalande efter demonstrationen betonade **Isa Sanusi**, språkrör för Amnesty Nigeria, att organisationen är oberoende från politiska och religiösa intressen:

– Trots försök att smutskasta vår organisation så kommer vi fortsätta att protestera mot kränkningar av mänskliga rättigheter i Nigeria. **||||**

Demonstration mot Amnesty.

FOTO: AI

Revolutionen som segrade

SUDAN

HUVUDSTAD: Khartoum

POLITIK: Självständigt från Storbritannien 1956. Motsättningarna kring Sydsudan ledde till flera krig som avslutades med en fredlig separation 2011. Omar al-Bashir tog makten i en militärkupp 1989. Hans parti NCP styrde enväldigt och en islamisering inleddes. År 2003 inleddes ett uppror i Darfur som slogs ned med hårda metoder. Internationella brottmålsdomstolen, ICC, i Haag åtalade 2009 Omar-Bashir för folkmord. Omfattande protester inleddes i december 2018 och den 11 april 2019 tvingades presidenten att avgå.

YTA: 1 886 068 m² (Sverige: 449 964 km²).

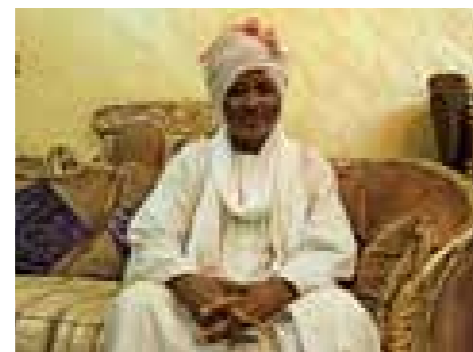
BEFOLKNING: 41,6 miljoner.

Efter 30 år vid makten tvingades Sudans president **Omar al-Bashir** bort. Nu har de civila krafter som med icke-våld genomförde revolutionen tagit över. Entusiasm blandas med skepsis inför framtiden.

TEXT OCH FOTO: JENNY GUSTAFSSON

Bakry, mellanbrodern i familjen Osman, lutar sig fram över vardagsrumsbordet.
– Jag är bara realist! Du är alldeles för optimistisk, du ser inte till fakta!

Hans pappa vilar händerna lugnt i knät och skakar på huvudet.
– Du kommer se, vi är på rätt väg. Sudan kommer bli bättre.
Så fortsätter diskussionen. Om läget ef-

HEMMA I SOFFAN. Osman Abdallah har nyligen valts in som representant för motståndskommittén i sitt bostadsområde.

ter förra årets revolution, som tvingade bort Omar al-Bashir från makten efter 30 års despotiskt styre. Mamman, liksom Bakry, är skeptisk. Situationen är skör, säger de, kanske väntar en ny militärkupp. Folk är inte redo för förändring. En av systerarna däremot, *Baraa*, som sitter bredvid pappan i soffan, delar hans inställning.

– Jo. Folk vill framåt nu. Bara det finns motivation så kommer det gå, säger hon.
Så går samtalen nästan varje kväll. Familjen, likt de flesta i Sudan idag, är djupt engagerad i landets framtid. Men smått överraskande så är det pappan, *Osman Abdallah*, och inte något av barnen, som är mest aktiv. Han valdes nyligen till representant för bostadsområdets ”motståndskommitté”, de volontärgrupper som blivit en stark kraft i Sudan sedan revolutionen.
– Jag är undantaget! Vi är två som är över 50 år, resten är ungdomar, säger han.

Idag har varje bostadsområde i Khartoum och andra sudanesiska städer sin egen kommitté, där de som bor i området deltar på frivillig basis. De började formas

ETT ÅR SENARE. Ett tåg anländer från huvudstaden Khartoum till staden Atbara för att fira att ett år har gått sedan den första demonstrationen hölls 19 december 2018. Det som började i Atbara blev till en revolution som svepte bort Omar al-Bashirs 30-åriga styre.

FOTO: ASHRAF SHAZLY/AFP/TT

PROTESTERNA

19 DECEMBER 2018. Protester bryter ut i en rad städer i Sudan mot prishöjningar. Snart utvidgas kraven till att handla om att president Omar al-Bashir ska avgå.

VINTERN 2019. Många grips och demonstranter dödas vid sammanstötningar. Den 22 februari utlyses undantagstillstånd.

6 APRIL 2019. SPA uppmanar till en marsch till arméhöghuset i Khartoum. Hundratusentals människor sluter upp och många stannar kvar på platsen. I motsats till andra delar av säkerhetsapparaten vägrar armén att ingripa mot demonstranterna.

11 APRIL 2019. Militären stötar Omar al-Bashir. Samtal inleds med proteströrelsen men demonstrationerna fortsätter.

3 JUNI 2019. Massakern i Khartoum. Specialstyrkan RSF anses ha varit huvudansvarig när över 100 personer dödas i en attack mot demonstranternas läger. Sexuellt våld används också mot både kvinnor och män.

9 JUNI 2019. En generalstrejk får stor anslutning. Tre dagar senare återupptas förhandlingar mellan proteströrelsen och det militära övergångsrådet.

21 AUGUSTI 2019. Abdalla Hamdok blir premiärminister efter en överenskommelse om att ett råd med både civila och militärer ska styra Sudan under en övergångsperiod fram till november 2022. Rådet får kritik för att bara två av elva medlemmar är kvinnor.

under Sudans förra protestvåg 2013, men det är först nu, efter Omar al-Bashirs fall, som de kommit att spela en viktig roll i samhället.

– Vi skyddar revolutionen, gör saker som behövs i varje område. Och det är mycket, för vi har 30 års förfall bakom oss, säger *Hamida Khalil* från motståndskommittén i Arkawit, en av Khartoums förorter.

Hon står inne på vårdcentralen i Arkawit en fredagsförmiddag i januari. Vanligtvis är det tyst och tomt på fredagar, den första dagen på helgen. Men idag är lokalerna fulla av folk. *Hamida Khalil* och de andra, klädda i neongula västar, tar emot familj

FRIVILLIGT ARBETE. Hamida Khalil tillhör en av motståndskommittéerna i huvudstaden Khartoum. Frivilligt arbete är ett sätt att skydda revolutionen.

➤ efter familj. Läkare och sjuksköterskor, som jobbar gratis på sin lediga dag, gör allt från bröstcancer-tester till undersökningar av hörsel och syn.

– Utan sådana här dagar är det svårt för folk att ha råd med sjukvård. Nästa helg ska vi städa gatorna i området, säger Hamida Khalil och visar bilder på sin mobil där ungdomarna kör bort stora lass med sopor.

Så kommer en ung kille i gul väst in på vårdcentralen. Han har tillbringat natten på ett bageri längre bort på

gatan, och knappt sovit. Den ekonomiska kris som pågått i flera år – och som startade hela revolutionen – fortsätter orsaka ytterligare kriser. Brödkriser, bensinkriser. Sedan början av året turas ungdomar om att sova på bagerierna, för att hindra stölder av bröd och mjöl.

Det är svårt att greppa vidden av hur korrupt den förra regimen var, hur mycket skada den åsamkade landet. Så mycket som 80 procent av budgeten kunde läggas på militären och stora summor hamnade i privata fickor. När Omar al-Bashir häktades efter revolutionen hittades resväskor med flera miljoner euro, dollar och sudanesiska pund i hans hus.

Trots rikedomar i guld och andra mineraler, och bördig jordbruksmark utmed Nilen, så lever fortfarande halva befolkningen i Sudan i fattigdom. Sjukvård, skolor, infrastruktur, allt var eftersatt under åren av diktatur. Och inte minst, människors frihet.

– Vi kämpade otroligt hårt när vi började som aktivister, säger Akram Ahmed från mot-

FOTO: WIKIMEDIA

OMAR AL-BASHIR

HAN LEDDE 1989 en militärkupp som störtade den demokratiskt valda regeringen under ledning av Sadiq al-Mahdi. Omar al-Bashir grundade 1998 partiet NCP, Nationella kongressen, som dominerade sudanesisk politik fram till 2019. Omar al-Bashir vann alla val men anklagades för valfusk och oegentligheter.

Efter att ha tvingats avgå 11 april 2019 fängslades Omar al-Bashir och han dömdes den 14 december till två års fängelse för pengatvätt och korruption.

GIRIFNA

EN UNGDOMSDOMINERAD icke-våldsrörelse som bildades av universitetsstudenter i oktober 2009 för att protestera mot "krig, korruption, diktatur, orättvisa och diskriminering av minoriteter". Girifna såg valet 2010, det första flerpartivalet på flera decennier, som en möjlighet att utmana **Omar al-Bashir** och uppmanade folk att rösta bort NCP från makten. Aktivister i Girifna drabbades av trakasserier och fängslanden och 2012 drev Amnesty en kampanj mot förföljelserna.

Girifna är arabiska och betyder "Vi har fått nog".

ståndskommittén i Omdurman, mitt emot Khartoum på andra sidan Nilen.

Han var en av grundarna till den tidiga demokrati-rörelsen Girifna, som bildades redan 2009 och året efter ställde upp i de första flerpartivalen. Försöken att utmana Omar al-Bashir och hans parti NCP, som idag har upplösts och förbjudits, misslyckades dock. Efter att gång på gång ha arresterats och torterats bodde Akram Ahmed under flera år månadsvis i Egypten.

– Säkerhetstjänsten visste precis vem jag var. Varje gång det var demonstrationer i Khartoum ringde de till mig – men då skickade jag en selfie från Kairo, säger han och ler.

Idag är Akram Ahmed en ledande kraft i nätverket av motståndskommittéer, som består av drygt 400 grupper i huvudstadsområdet. I hela Sudan finns runt 1 700 kommittéer, säger han. De är organiserade i en slags hierarki med flera förgreningar – varje bostadsområde har en mindre grupp som träffas med tre dagars mellanrum, och representanter från dessa möts var femte dag.

– Vi har lärt oss från revolutioner på andra platser; Sydafrika, Indien, Serbien. Det viktigaste är att använda icke-våld, det är grunden, säger Akram Ahmed.

De konsekvent fredliga metoderna är vad som gör Sudans revolution olik många andra. Knappt någon våldsverkan eller skadegörelse skedde alls, trots att regimen grep, misshandlade

SPA

SUDANESE PROFESSIONALS ASSOCIATION är en sammanslutning av 17 olika fackföreningar, för bland annat läkare, journalister och jurister, som bildades 2018 efter flera misslyckade försök att bilda en sammanslutning. Under Omar al-Bashirs styre bekämpades självständiga fackföreningar och Sudan Workers Trade Union Federation, SWTUF, som bildades 1950 förvandlades till ett redskap för att "mobilisera massorna för produktion och försvar för den islamiska statens autenticitet". I december 2019 beslöt det styrande rådet att SWTUF ska upplösas.

och tog livet av demonstranter från första dagen. Minst 246 personer dödades under revolutionen – hälften av dem under en enda dag, den 3 juni 2019, när beväpnade säkerhetsstyrkor förvandlade den två månader långa sittstrejken i Khartoum till ett blodbad.

– Vi var helt obeväpnade då, ingen kunde ta med sig något som ens liknade ett vapen. Till och med den amerikanske ambassadören genomsöktes när han kom till sittstrejken, säger Hamida Khalil och visar ett filmklipp på sin telefon, där hennes fyraåriga systerdotter hjälper till att visitera personer.

Om det var kommittéerna som skötte mobilisering och representerade gatans röst, så var fackföreningsrörelsen Sudanese Professionals Association, SPA, den revolutionära spindeln i nätet.

Även SPA har sitt ursprung i proteströrelsen 2013, då en handfull fackförbund – alla bannlysta av regimen – började mötas och verka i det tysta. Under flera år byggde de sedan i hemlighet upp ett starkt nätverk. När protesterna mot Omar al-Bashir startade i december 2018 var de redo att ställa sig vid rodret.

– Vi insåg att någon måste dirigera rörelsen. Inte leda den politiskt, men ge direktioner om mötesplatser, tidpunkter, koordination, säger kirurgen Hiba Omer Ibrahim, en av SPA:s grundare.

Hon har precis kommit ut från opera-

SKYDD. Soldater från UNAMID ser till att kvinnor i byn Aurokuom i Darfur är säkra.

FOTO: UNAMID

ICC

I MARS 2009 utfärdade ICC, Internationella brottmålsdomstolen, en internationell arresteringsorder för **Omar al-Bashir**. Chefsåklagaren **Luis Moreno-Ocampo** ville ställa Sudans president inför rätta för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser. FN:s säkerhetsråd hade 2005 beslutat att hänskjuta situationen i Darfur till ICC.

Den 11 februari 2020 meddelade militärrådet i Sudan att Omar al-Bashir och andra personer som söks av ICC ska överlämnas. Amnesti välkomnade beskedet och uppmanade Sudan att omedelbart skicka Omar al-Bashir till Haag.

FN-STYRKA

SEDAN 2007 FINNS UNAMID, en gemensam styrka från FN och AU (Afrikanska unionen) i Darfur. I januari 2020 bestod styrkan av drygt 8 000 personer, varav drygt 4 000 är soldater.

tionssalen på sjukhuset där hon arbetar, i en av Khartoums tätbefolkade bostadsområden. Solen har börjat leta sig nedåt mot horisonten: det har varit en lång dag. Hon tar av sig munskyddet men låter det blå nätet sitta kvar runt håret.

- Vi bestämde tidigt att vi i ledningen inte skulle delta i protesterna, vi skulle istället hålla oss gömda och organisera. Allt skedde över WhatsApp, vi möttes aldrig på riktigt. Ingen visste vad jag gjorde, inte ens min man och mina barn, säger **Hiba Omer Ibrahim**.

Ändå greps hon av säkerhetstjänsten, efter bara några veckor, och hölls arresterad i två månader.

- Tolv personer kom till mitt hem för att gripa mig. De hade avlyssnat och övervakat mig, de visste allt. Men jag var snabb och hann slå sönder min telefon innan de tog mig, säger hon.

Över 1 000 personer arresterades i Sudan under revolutionen. Både män och kvinnor kom ut med sitt hår avklippt, och med skador efter misshandel och tortyr. I februari 2019 torterades läraren **Ahmed El-Kheir** till döds i staden Kassala - idag är hans död den enda som fått ett rättsligt avslut. 29 personer, men ingen av de som gav order, dömdes till döden i december förra året.

Under en manifestation i Khartoum i början av året går Omer Ibrahim omkring med sin mobil och filmar vad som händer. "Martyrerna har inte dött, de finns fort-

farande ibland oss!" ropar studenter som bär på plakat med bilder på sina vänner som dödades under revolutionen. Omer Ibrahims ögon blir blanka. Att tänka på det mörka som hänt är tungt.

- Men under demonstrationerna kände jag ingen rädsla. Det är en mäktig känsla att stå längst fram i ledet, mitt emot beväpnade män, och ändå känna lugn. Jag såg rädslan växa i deras ögon istället, säger Omer Ibrahim.

Idag verkar både SPA och motståndskommittéerna helt i det öppna, ljusår från hur det var förut. De har sociala mediakanaler och kommunicerar öppet om sina möten och events. Kommittéerna har emblem med olika symboler - Arkwaits är en tiger, "för de kallade oss tigrar och lejon när vi stod emot regimens kulor". Och SPA har ett högkvarter omgivet av en stor trädgård mitt i Burri, ett av de mest aktiva områdena under revolutionen.

- Polisen behandlar oss helt annorlunda idag. Om du säger att du är från en motståndskommitté så respekterar de dig, säger Akram Ahmed.

Men arbetet har knappast blivit enklare. Sudan styrs efter Omar al-Bashirs fall av dels en övergångsregering ledd av premiärminister **Abdalla Hamdok**, och dels av ett militärt-civilt övergångsråd. Flera militärer i rådet kommer från den förra regimen, däribland rådets ledare **Abdel Fattah al-Burhan** och generalen **Mohamed Hamdan Dagalo**, allmänt kallad "Hemedti". Han var aktiv i janjawid-milisen

RÄTTEGÅNG. "Blod för blod" kräver demonstranter i Omdurman den 21 augusti 2019 när rättegången inleddes mot de som torterade läraren Ahmed El-Kheir till döds. Den 30 december dömdes 29 personer från underrättelsetjänsten till döden.

FOTO: AHMED MUSTAFA/AFP/TT

TORTERAD TILL DÖDS.
Ahmed El-Kheir.

som bekämpade upproret i Darfur från 2003 och blev senare ledare för Rapid Support Forces, RSF, en specialstyrka som bildades 2013. RSF anklagas för delaktighet i massakern på demonstranter i Khartoum den 3 juni 2019.

Detta gör att många, däribland personer som Bakry Osman och hans mamma, tvivlar på den sköra demokratiska processen.

- För oss är det på många sätt svårare idag, eftersom alla har olika prioriteringar. Jag var emot avtalet mellan militären och de civila till exempel, det var för många kompromisser, säger Omer Ibrahim.

Vilken roll de civila krafterna kommer spela i framtidens Sudan återstår att se. Läraren **Gamariea Omer**, en annan av SPA:s grundare, säger att nätverket inte har något politiskt syfte.

- Vi vill bara bygga upp fackförbunden igen. Vi har ingen gemensam ideologi, politik är till för politiska partier, säger hon.

Abdulmoneim Suleiman, en journalist som levt länge i exil, menar att risken med motståndskommittéerna är att de politiserar, att ledarna använder dem för sina egna syften:

- Det har redan börjat ske, tyvärr, och jag tror att det kommer bli ett stort problem i framtiden.

Att bedriva viktiga samhällsfunktioner som sjukvård och sophämtning med ideella krafter är också ohållbart i längden. Behoven i Sudan är övermäktiga, inte minst i områden som Darfur och Nubabergen, där den förra regimen förde långa krig mot sin egen befolkning. Nästan alla menar att fred just nu är det viktigaste av allt, och grunden för allting annat.

- Det är vad som fick mig att bli en aktivist från allra första början, säger Akram Ahmed. När en vän från Darfur berättade om hur hans mamma och syskon mördats av regimen, då insåg jag att icke-våld är den enda vägen framåt. ■■■

EN DELAD Ö

För många är Cypern mest känt som ett turistmål. Men det är också en ö präglad av *en konflikt som har pågått sedan 1960* och som 1974 resulterade i en delning. En FN-styrka vakar över freden och arbetet med att hitta försvunna människor fortsätter.

TEXT OCH FOTO: JULIA LINDBLOM

Det är en ljummen höstkväll i Cyperns huvudstad Nicosia. På Ledragatan i centrum vaknar uteserveringarna sakta till liv. Mitt i det sorlande kvällslivet bildas en kö till en av de två passkontrollerna som delar av huvudgatan.

Den så kallade "gröna linjen" skär genom den äldre delen av staden. Nicosia är fortfarande den enda huvudstaden i världen som är delad. När den en gång så livfulla Ledragatan öppnades 2008, för första gången på 35 år, var det symboliskt för cyprioter på båda sidor. Lass med färgglada ballonger släpptes mot himlen och många tänkte att

återföreningen av ön var en möjlighet. Men detta skedde inte.

En annan del av huvudstadens buffertzon, på vägen mellan passkontrollerna i närheten av Ledra Palace, ligger det kulturella utbildningscentret "Home for Cooperation". Det är eftermiddag och i kaféet som är fullt med bokhyllor pågår intensiva samtal runt borden.

Loizos Loukaidis är ansvarig för utbildningsprojektet vid ADHR, föreningen för historisk dialog och forskning, som för samman barn, ungdomar och lärare från

ÅTER ÖPPET. Ledragatan med sina många uteserveringar öppnade åter 2008 efter att ha varit stängd i 35 år.

Loizos Loukaidis

båda sidor av ön. Loizos berättar om projektet "Imagine" och nämner att hittills har närmare 4 600 studenter åtföljda av drygt 500 lärare fått möta varandra på Home for Cooperation. Dessutom har 254 lärare tränats i fredsundervisning.

– Det här är stora tal för att vara Cypern. Dessutom har projektet också nått ut till områden långt utanför buffertzonen och vi har fått elever, som annars inte skulle

ha någon som helst kontakt med varandra, att mötas, berättar Loizos Loukaidis stolt.

En viktig del i utbildningsprojektet handlar om att anordna stadsvandringar i huvudstaden Nicosia och studiebesök på andra platser, så att ungdomar från båda sidor får möjlighet att lära känna ön.

– Men det vi gör handlar inte enbart om

CYPERN

HUVUDSTAD: Nicosia.

POLITIK:

Självständigt från Storbritannien 1960. Bland grekcyprioter fanns ett stöd för "enosis", förening med Grekland. Hundratals personer dödades 1963 i oroligheter mellan grek- och turkcyprioter och 1964 skickades en FN-styrka till ön. I juli 1974 gjordes en kupp i Nicosia av pro-enosis kretsar med stöd av den militärjunta som styrde i Grekland sedan 1967. Den 20 juli 1974 invaderade Turkiet och 1983 utropades Turkiska republiken Norra Cypern. Konflikten är olöst.

YTA:

9 251 km² (Sverige: 449 964 km²)

BEFOLKNING:

1,2 miljoner.

EN Ö I SKUGGAN AV GREKLAND OCH TURKIET

TEXT: ULF B ANDERSSON

FOTO: WIKIPEDIA

1570

60 000 soldater från Osmanska riket invaderar Cypern och många grekiska och armeniska invånare dödas i massakrer.

1878

Efter det rysk-turkiska kriget hålls Berlin-kongressen. Där beslutas att Storbritannien får kontroll över Cypern även om det formellt fortsätter vara en del av Osmanska riket. Britterna bygger flottbas i Famagusta.

1915

När Osmanska riket sluter upp bakom Centralmakterna i Första världskriget gör Storbritannien Cypern till ett brittiskt protektorat. Omkring 78 procent av invånarna är greker och 20 procent turkar.

1940–1941

Grekland ockuperas och delas mellan Tyskland, Italien och Bulgarien. Många cyprioter stödjer britterna i kriget mot axelmakterna och över 30 000 cyprioter kämpar i brittiska armén. För första gången sedan 1931 tillåter britterna att lokalval hålls 1943.

1950

Sedan britterna vägrat gå med på krav från ärkebiskop Makarios II om en folkomröstning om "enosis", anslutning till Grekland, organiserar ortodoxa kyrkan själva omröstningen. Enbart grekcyprioter får rösta och 95,7 procent sägs ha sagt ja till förening med Grekland. I Turkiet och bland turkcyprioter växer stödet för "Delning eller döden". En brittisk regeringsrapport från 1951 slår fast att Cypern aldrig ska bli självständigt.

1955

EOKA, den nationella organisationen av cypriotiska kämpar, inleder ett väpnat uppror mot det brittiska styret och för anslutning till Grekland. Gerillan leds av Georgios Grivas, en veteran från den grekiska armén. Under ockupationen av Grekland har Grivas lett en högerextrem motståndsgrupp. Kyrkans roll i upproret är omdebatterad. Undantagstillstånd införs.

FÖR ENOSIS. Demonstration för anslutning till Grekland på 1930-talet. FOTO: OKÄND/WIKIMEDIA

DÅ. Varosha i Famagusta var världskänt som turistmål.

att undervisa i konfliktens historia, allting är inte 1963 eller 1974. Utifrån ett helhetsperspektiv närmar vi oss olika frågeställningar som rör fred, säger Loizos Loukaidis.

På Home for Cooperation tillbringar också *Salpy Eskidjian* en stor del av sin tid. I över tio år har hon arbetat med fredsbyggandeinitiativet "Den religiösa dialogen" i Cyperns fredsprocess (The Religious Track of the Cyprus Peace Process). Initiativet, som till största delen finansieras av svenska utrikesdepartementet, syftar till att föra samman religiösa ledare på ön. Svenska kyrkan har huvudmannskapet och fungerar som samordnande organisation i Sverige.

Salpy Eskidjian

– Idén till projektet föddes när den dåvarande FN-chefen

FOTO: GETTY IMAGES

NU. Byggnaderna har stått orörda sedan 1974.

Kofi Annans försök till fred på Cypern misslyckades 2004. En fredsplan hade förhandlats fram men grekcyprioterna röstade nej till den i en folkomröstning, medan turkcyprioterna röstade ja. Vi frågade oss varför det blev så och skapade dialogen som ett svar på den folkomröstningen, förklarar *Salpy Eskidjian*.

Famagusta på Cyperns östkust sköljer vågorna in på den folktomma stranden. Fönstren i de urblåsta höghusen gapar tomma i det som en gång var semesterparadis Varosha.

Sedan sensommaren 1974 har platsen lämnats att förfalla bakom taggtråd och oljefat. Ett stenkast bort ligger Famagustas största gymnasium, och genom fönstren har eleverna dagligen utsikt över den övergivna stadsdelen.

FOTO: HOR/CYPRUS

Ali Furkan Cetiner är 24 år och uppvuxen i den turkcypriotiska delen av Nicosia. Under sin uppväxt besökte han ofta Famagusta där hans pappa bodde.

– När du ser någonting varje dag så vänder du dig, säger han. Det blev normalt i det onormala att alltid se Varosha. Du kunde inte göra annat än att prata om det med vänner och tillsammans föreställde vi oss vad som fanns bakom taggtråden.

Enligt en FN-resolution bör husen återgå till de grekcypriotiska ägarna som tvingades lämna området 1974, då Turkiet ockuperade norra Cypern. Men stridigheterna på Cypern började redan tidigare. Cypern var i över 80 år en brittisk koloni och blev självständigt först 1960. Spänningarna ökade 1963 och det blev våldsamma konfrontationer i slutet av

Ali Furkan Cetiner

året. Konflikten utvecklades till ett regelrätt inbördeskrig mellan grek- och turkcyprioter. FN-styrkan som 1964 skickades till ön, då med bland annat över 900 svenska soldater, var tänkt att stanna på Cypern i tre månader men den är fortfarande kvar.

Sedan 2003 är det möjligt för människor från båda sidor av Cypern att korsa gränsen och besöka sina gamla hem, men Varosha är fortfarande en avstängd militärzon.

I dag har turkcyprioter, som har föräldrar som levde på Cypern före 1974, rätt till EU-medborgarskap. Däremot kan turkcyprioter som har invandrade föräldrar från Turkiet efter 1974 inte få ta del av EU-medborgarskapet. Turkcypriotiska ungdomar som är lika gamla har inte samma rörelsefrihet på ön och deras möjligheter att resa och studera i Europa skiljer sig åt.

PRESIDENT. Makarios III var Cyperns president 1960–1977. FOTO: WIKIMEDIA

OBEROENDE. Makarios III skriver under självständigheten 16 augusti 1960.

1959

1 mars 1959 återvänder *Makarios III* till Cypern och det uppskattas att två tredjedelar av den vuxna grekcypriotiska befolkningen hälsar honom välkommen. I december vinner Makario III en stor seger i presidentvalet. Förhandlingar i Zürich och London resulterar i ett avtal om självständighet. Drygt 371 brittiska soldater dödades i EOKA:s krig.

1960

Cypern blir den 16 augusti självständigt men britterna behåller sina militärbaser i Akrotiri och Dhekelia som brittiskt område. Cypern blir medlem i Samväldet och de alliansfria staternas rörelse.

1963

Kravaller mellan grekcyprioter och turkcyprioter bryter ut 21 december sedan två turkcyprioter dött i en incident med polisen. 364 turkar och 174 greker dödas och människor flyr från blandade byar och stadsdelar.

1964

Turkiet hotar med invasion för att skydda turkcyprioter medan Grekland skickar 10 000 soldater till Cypern för att motstå en invasion. FN:s säkerhetsråd beslutar den 4 mars att FN-styrkan UNFICYP ska skickas till Cypern för att stoppa våldet mellan folkgrupperna. FN-styrkan är fortfarande kvar. Sverige bidrog med personal 1964-1993.

15 JULI 1974

Kupp i Nicosia med stöd av den grekiska militärjuntan i Aten. EOKA-B, som bildats 1971, försöker mörda Cyperns president *Makarios III* men han räddas av en brittisk helikopter och flyr till London. Juntan i Aten utser journalisten och tidigare EOKA-medlemmen *Nikos Sampson* till president. Makarios reser till FN:s säkerhetsråd och den 19 juli anklagar han Grekland för att ha invaderat Cypern. Sampsons styre förföljer vänsterinriktade och liberala cyprioter men hur många som dödas är inte klarlagt. EOKA-B anklagas också för massaker i tre turkcypriotiska byar då över 100 personer dödades.

PROPAGANDA. Turkisk affisch sommaren 1974.

DE FÖRSVUNNA. Sevgül Uludağ samlar information om försvunna på bägge sidor.

bland annat för att reportaget jag skriver kan tangeras för många politiska frågor.

Kaféet Hamul ligger alldeles intill Le-drapalatset i Nicosia. Det var en gång ett fashionabelt hotell men under konfliktåren har det fungerat som FN-bas och en plats för gränsöverskridande möten. Här träffar jag journalisten och författaren *Sevgül Uludağ*. Förra året nominerades hon till Nobels fredspris för sitt outtröttliga arbete med att samla in berättelser om saknade personer på Cypern. Tack vare hennes humanitära arbete de senaste två årtiondena, med läsare från båda sidor i den turkcypriotiska tidningen *Yeniduzen* och i den grekcypriotiska tidningen *Politis*, har dussintals saknade turkcyprioter och grekcyprioter hittats begravna i massgravar, i brunnar och på fälten.

– Jag började skriva om de saknade personerna av en tillfällighet för 18 år sedan. En av mina vänner hade en saknad pappa. På den tiden var det ett stort tabu att turkcyprioter hade saknade anhöriga, säger Sevgül Uludağ. De första fallen jag skrev om kallade jag musslor med saknade pärlor. Jag insåg att det var som en någon stulit pärlan, men ingen rörde skalet, den bara lämnades tom. De som är saknade är varken levande eller döda utan befinner sig i gränslandet.

▶ – Många av mina jämnåriga vänner har inte ens varit på den södra sidan av ön, säger Ali Furkan Cetiner.

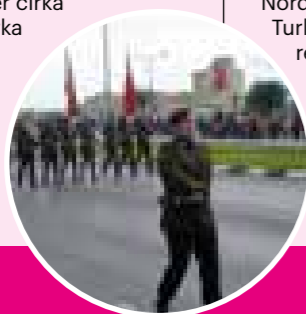
Sedan 1981 verkar Kommittén för saknade personer, CMP, under FN:s överinseende på Cypern. Det är en undersökande kommitté som består av tre parter; en representant för turkcyprioterna, en representant för grekcyprioterna och en tredje medlem som nominerats av FN:s generalsekreterare. Kommitténs uppdrag är att undersöka och fastställa vad som hänt alla saknade personer från krigsåren på Cypern. Men när Amnesty Press kontaktar CMP för en intervju svarar pressekreteraren att kommittén väljer att inte medverka,

2014. Ett Tornado-plan från RAF återvänder till basen i Akrotiri efter anfall i Irak. FOTO: RAF/MOD

20 JULI 1974

Turkiet invaderar Cypern. **Nikos Sampson** avgår och den 23 juli faller militärjuntan i Aten. Turkisk militär tar kontroll över cirka 38 procent av öns yta och cirka 200 000 grekcyprioter flyr söderut. Omkring 60 000 turkcyprioter flyr norrut.

1983

15 november utropas Turkiska republiken Nordcypern. Endast Turkiet erkänner republiken.

2004

24 april hålls folkomröstning om den plan för återförening av Cypern som har utarbetats av FN:s förre generalsekreterare **Kofi Annan**. 65 procent av turkcyprioterna säger ja men endast 24 procent av grekcyprioterna. Besvikelsen i EU är stor som hade hoppats att den Förenade republiken Cypern skulle bli medlem 1 maj. Republiken Cypern, i praktiken södra delen av ön, blir ändå medlem.

2007. Nordcypern firar Republikens dag 15 november med en militärparad i norra Nicosia. FOTO: WIKIMEDIA

När gränsövergångarna öppnades började Sevgül Uludağ skriva ned berättelser om saknade personer på båda sidor. Hon tog initiativ till organisationen "Together We Can" som samlade anhöriga till offren och startade en telefonlinje dit människor kunde ringa och delge berättelser från krigsåren anonymt. – Jag tog emot tusentals berättelser som publicerades i tidningar på båda sidor. Jag fick också samtal från människor som varit FN-soldater och som skickade rapporter från svenska militärarkiv, berättar hon. I dag litar jag inte på de officiella listorna. Det finns många fler saknade.

Sevgül Uludağ menar att det också finns en okunskap på båda sidor om vad som händer under krigsåren.

– Home for Cooperation tog fram skolböcker om saknade personer. De handlade inte bara om Cypern, utan också om Chile och Guatemala. Böckerna är färdiga och finns online men ingen använder dem, det är väldigt sorgligt, suckar hon.

Maria Hadjipavlou tar emot mig i sin rymliga lägenhet i södra Nicosia. I över 40 år har hon arbetat med frågor om konfliktlösning och genusmedvetenhet på det delade Cypern. Hon har också varit medgrundare till många initiativ för kvinnors rättigheter i de båda grupperna. Maria Hadjipavlou menar att Cypern är den mest

militariserade ön i världen i förhållande till sin befolkning.

– Vi har så många arméer. Den turkiska, den turkcypriotiska, den brittiska, den grekiska, den grekcypriotiska och så FN:s fredsarmé... Republiken Cyperns försvarsutgifter uppgår till 90 miljoner euro och det är obligatoriskt med militärutbildning för alla 18-åriga män, säger hon.

Maria Hadjipavlou säger att det finns många olika narrativ för att beskriva Cypernkonflikten: – Det finns många tolkningar kring vad som hänt i det förflutna. Till slut är sanningen att både grekcyprioter och turkcyprioter har upplevt lidande, förlust och tvångsflyttningar.

Maria Hadjipavlou hoppas på en lösning av Cypernkonflikten men menar att det då be-

hövs ett starkt civilsamhälle och ett politiskt ledarskap som både tror på att förändring behövs och att den är möjlig:

– Ingen trodde att Berlinmuren skulle falla. Men även om vi har kommit långt i arbetet med en lösning på Cypern, så är fortfarande den gemensamma framtidsvisionen långt

borta. Vi måste tro på våra samhällen och deras ömsesidiga beroende av varandra. IIII

Maria Hadjipavlou

2019. Nicos Anastasiades, António Guterres och Mustafa Akıncı på ett informellt möte i Berlin. FOTO: FN

2019

24 januari meddelar den brittiska regeringen att 33 cyprioter som uppgett att de torterats av brittiska styrkor under 1950-talet ska få dela på en miljon pund i skadestånd. De hade gripits misstänkta för att vara medlemmar i EOKA. En kvinna uppgav att hon då som 16-åring våldtogs upprepade gånger av brittiska soldater. Regeringen säger samtidigt att uppgörelsen inte innebär något erkännande av ansvar.

25 november hålls ett informellt möte i Berlin mellan den grekcypriotiske presidenten **Nicos Anastasiades** och den turkcypriotiske presidenten **Mustafa Akıncı**, i närvaro av FN:s generalsekreterare **António Guterres**.

2020

15 februari meddelar Turkiets vicepresident **Fuat Oktay** att spökstaden Varosha i Famagusta ska öppna efter 45 år. Det var ett av Cyperns mest populära turistmål före 1974. FN beslöt dock 1984 att Varosha ska överlämnas till FN och att bara de grekcyprioter som flydde 1974 har rätt att återvända.

AMNESTY VÄLKOMNAR DOM I GIRJAS-MÅLET

 SVERIGE. Amnesty välkomnade Högsta domstolens avgörande i Girjas-målet den 23 januari. År 2009 stämde samebyn Girjas staten om rätten till upplåtelse av jakt- och fiskerätt ovanför odlingsgränsen i Norrbottens fjälltrakter. Efter tio års process kom en enig domstol fram till att Girjas sameby på grund av "urminnes hävd" ensam har upplåtelseätten i det aktuella området.

– Detta är en stor seger – för hela det samiska folket, ansåg Amnesty. **||||**

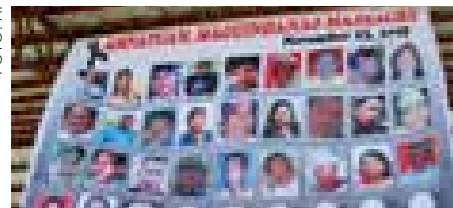
DÖMDA FÖR MASSAKER

 FILIPPINERNA. Den 23 november 2009 var politikerhustrun **Genalyn Tiamzon-Mangudadatu** på väg för att anmäla sin make **Esmael** till guvernörsvalet 2010 där han skulle utmana den mäktiga klanen Ampatuan som styrt över provinsen Maguindanao som ligger på sydöstra delen av ön Mindanao i södra Filippinerna. I hennes följe ingick en stor grupp journalister.

Fordonskonvojen stoppades av ett 100-tal beväpnade män som tvingade hela gruppen att gå in på en mindre väg. Där sköts alla ihjäl och kropparna skändades. Totalt mördades 58 personer, däribland 32 journalister och mediarbetare vilket gör det till den värsta massakern på journalister.

Efter en lång process, där nyckelvitnen har mördats, dömdes **Andal Ampatuan Jr** och fyra av hans släktingar den 19 december 2019 till livstids fängelse. Totalt 101 personer var åtalade. 55 av dem frikändes.

– Även med dessa domar så är familjernas sökande efter rättvisa långt ifrån över, sade **Nicholas Bequelin**, Amnestys chef för Östasien och Sydostasien. Fortfarande är omkring 80 misstänkta på fri fot. **||||**

MÖRDADE. Offer för massakern.

PROTEST. Tre år räcker, anser demonstranter i Banjul den 16 december 2019.

FOTO: ROMAIN CHANSON/ AFP/TT

Oron stiger i Gambia

 GAMBIA. Den 27 januari uttryckte **Marta Colomer**, biträdande Amnestychef för Väst- och Centralafrika, oro över utvecklingen i Gambia och sade att den påminner om "oroväckande ekon från Gambias brutala historia".

– Myndigheterna måste omedelbart och villkorslöst frige alla de som har gripits för att ha utövat sin rätt till fredliga protester. Vi uppmanar dem också att öppna stängda radiostationer och frige gripna journalister. Alla attacker mot mediernas frihet måste upphöra, sade Marta Colomer.

Den 26 januari hade an-

hängare av rörelsen "Three Years Jotna Movement" (Tre år räcker) samlats i utkanten av huvudstaden Banjul. Demonstrationen hade först tillåtits men förbjöds senare. Oroligheter utbröt när demonstranterna försökte tåga mot Banjuls centrum och polisen använde tårgas.

137 personer greps och det förekom obekräftade uppgifter om att tre personer hade dömts. Den 27 januari stängdes också radiostationerna Home Digital FM och King FM som anklagades för uppvisande budskap. "Three Years Jotna Movement" förbjöds då regeringen anser att den "olagligt försöker avsätta

den konstitutionellt valda regeringen".

Bakom krisen i Gambia ligger president **Adama Barrows** beslut att sitta kvar som president. När han under dramatiska former (se Amnesty Press nummer 1/2017) kunde tillträda som president lovade han att sitta i tre år varefter val skulle hållas. Förra året meddelade Barrow att han planerar att sitta kvar som president i fem år, vilket konstitutionen medger. Detta har lett till att tusentals gambier gått ut på gatorna och protesterat.

Barrow besegrade överraskande **Yahya Jammeh** i valet i november 2016. Jammeh, som styrde landet som diktator efter militärkuppen 1994, vägrade dock avgå och först efter mi-

litära påtryckningar från det västafrikanska samarbetsorganet Ecowas lämnade Jammeh makten och gick den 18 januari 2017 i exil i Ekvatorialguinea.

Adama Barrow har fått lovord för att landet är på väg att avskaffa dödsstraffet och har återinträtt i ICC, Internationella brottmålsdomstolen. En Sannings- och försoningskommission började förra året kartlägga brott, däribland mord, påtvingade försvinnanden och våldtäkter, under Jammehs styre.

Yahya Jammeh har dock kvar anhängare i Gambia och tusentals demonstranter samlades den 16 januari för att stötta ex-diktatorns krav på att få återvända hem.

ULF B ANDERSSON

DOMSTOL KRÄVER SKYDD FÖR ROHINGYER

 MYANMAR. Den internationella domstolen, ICJ, i Haag krävde den 22 januari att Myanmar vidtar åtgärder för att skydda den muslimska folkgruppen rohingyer.

– Myanmar måste följa ICJ:s beslut och vidta omedelbara åtgärder för att upphöra med de pågående kränkningarna och för att förhindra att bevis om övergrepp också förstörs, sade **Nicholas Bequelin**, Amnestys chef för Öst- och Sydostasien.

ICJ:s president **Abdulqawi Ahmed Yusuf** konstaterade efter det enhälliga beslutet, att han är av den åsikten "att rohingyerna fortsättningsvis är extremt utsatta". Domstolen kräver att Myanmar inom fyra månader redogör för vad som har gjorts för att skydda rohingyer.

Vid förhandlingen i ICJ 10-12 december 2019 presenterades vittnesmål från FN:s undersökning av händelserna hösten 2017, då cirka 700 000 rohingyer flydde från Myanmar. Myanmars statskansler, **Aung San Suu Kyi**, var på plats i Haag och försvarade sitt land:

– Det som har hänt, och sker, är en jakt på terrorister och strider mellan väpnade grupper och Myanmars militär.

Den 21 februari meddelade armén i Myanmar att militära rättegångar ska hållas mot de som utpekats som ansvariga för två massaker på rohingyer.

Det var Gambia som anmälde Myanmar till ICJ för brott mot folkmordskonventionen. Omkring en miljon rohingyer finns i flyktingläger i Bangladesh. ICJ är en domstol för konflikter mellan stater. En dom om Gambias anmälan väntas först om några år.

ICC, internationella brottmålsdomstolen, där individer åtalas, har också inlett en preliminär undersökning då en del brott kan ha begåtts i Bangladesh, som är anslutet till ICC. **||||**

Aung San Suu Kyi.

Kriget utan slut

KOREAKRIGET

Artur Szulc
Historiska media

NÄR DET BLÅSTES eld upphörde den 27 juli 1953 var stora delar av Koreahalvön ödelagd. Det beräknas att 3,5 år av krig hade lett till 800 000 döda soldater och 2,5 miljoner civila offer. Det koreanska folket lever än idag i krigets skugga då vapenvilan inte har förvandlats till ett fredsavtal och halvön är delad i två stater. Vid de återkommande kriserna mellan Nordkorea och USA får världen en påminnelse om att priset för en utebliven fred kan bli ett nytt krig med oöverskådliga konsekvenser.

Militärhistorikern **Artur Szulc** vill i "Koreakriget" ge en grundläggande kunskap om detta krig där också Sverige spelade en roll genom att bidra med ett fältsjukhus 1950-1953 till FN-koalitionens stöd till Sydkorea. Efter 1953 har Sverige också haft en viktig roll i Neutrala nationernas övervakningskommission som än idag övervakar vapenstillståndet vid 38:e breddgraden.

Szulc redogör detaljerat för krigsförloppet från det nordkoreanska anfallet den 25 juni 1950 och använder vittnesmål från soldater i de olika arméerna för att illustrera detta skoningslösa krig. Han konstaterar också att kriget hade flera dimensioner. För koreanerna var det ett inbördeskrig där **Kim Il Sung** hårdföra kommunism ställdes mot **Syngman Rhee**s auktoritära högerregim. För USA och dess allierade var kriget en kamp mot kommunistisk expansionism medan **Mao Zedongs** Kina ville värna landets intressen efter utropandet av folkrepubliken 1 oktober 1949. Szulc ger därtill en balanserad bild av massiva övergrepp som begicks på bägge sidor. Det är en bok som bidrar till ökad förståelse för dagens Korea.

ULF B ANDERSSON

FOTO: WARNER BROS

I RÄTTEN. Advokaten Bryan Stevenson (Michael B Jordan) och dödsdömda Walter "Johnny D" McMillian (Jamie Foxx).

Korrupt rättssystem

JUST MERCY

Regi: **Destin Daniel Cretton**
Skådespelare: **Michael B Jordan, Jamie Foxx, Brie Larson.**
Land: **USA**

ATT DET LAND som ser sig som en ledande demokrati i världen har ett korrupt rättssystem där rätts-säkerheten alltför ofta väger lätt är knappast något nytt. Att rasismen i USA lever kvar trots medborgarrättsrörelsens framgångar på 1960-talet och nya lagar sedan dess påminns vi ständigt om.

Jag har sett många dokumentärer och ett antal spelfilmer om rättsväsende, rasism och dödsstraff i USA men ändå blir jag starkt drabbad av "Just Mercy", **Destin Daniel Crettons** effektfulla och gripande film

om advokaten **Bryan Stevenson** (**Michael B Jordan**).

När jag torkat de sista tårarna och ser eftertexterna, där viktiga fakta om hur det gick sen har sprängts in, så är det svårt att undvika en vrede och frågan: Hur är detta möjligt och hur kan det fortsätta?

Hur kunde sheriff **Tate** (**Michael Harding**) efter att ha organiserat justitiemordet, där den oskyldige **Walter "Johnny D" McMillian** (**Jamie Foxx**) sätts dit och döms till döden för ett mord han aldrig har begått, bli omvald sex gånger till sheriff i Monroeville, Alabama, efter att rättsskandalen uppdragats? Varför ställs ingen till svars och åtalas för dessa brottsliga handlingar?

Bryan Stevensons enträgna kamp för de fattiga och bortglömda som drabbas av bristen på rätts-

säkerhet och riskerar att hamna på "Death Row" i väntan på att avrättas är beundransvärd. Jag minns fortfarande när Stevenson år 2000 kom till Stockholm för att motta Palmepriset. Han satt sedan i ett samtal på Kulturhuset i Stockholm med **Brita Grundin** från Amnestys arbetsgrupp mot dödsstraffet och beskrev det imponerande arbete hans organisation Equal Justice Initiative, EJI, gör för att ge rättshjälp och bekämpa dödsstraffet.

Destin Daniel Crettons film handlar till stor del om det fall som skulle bli inledningen på EJI och Bryan Stevensons kommande framgångar. Det är en seger som kräver hårt arbete och personligt mod. Bryan Stevenson har tagit juristexamen vid Harvard men istället för karriär på östkusten väljer han att bege sig till den djupa Södern för att "kämpa för de som behöver det bäst". Tillsammans med **Eva Ansley** (**Brie Larson**) ska de försöka övertyga dödsdömda fångar, afroamerikanska familjer och en rasistisk samhällsordning om att alla är lika inför lagen.

Privatpersonen Bryan Stevenson står inte i fokus i denna film men det är ändå inte bara en film om dramatiken i rättsliga processer utan också om civilkurage, envishet, mänskliga möten och organisationsuppbyggnad.

Och som EJI:s namn säger; alla har rätt till rättvisa oavsett klass eller hudfärg. Och i och med att det är film om verkliga människor, baserad på Bryan Stevensons memoarer "Just Mercy" (på svenska 2019 under titeln "Riggad sanning"), så är den djupt inspirerande.

ULF B ANDERSSON

RESPEKTFULLA PORTRÄTT

DOM SOM STOD KVAR

Thord Eriksson
Natur&Kultur

THORD ERIKSSONS bok "Dom som stod kvar" handlar om de som kom till Sverige från Afghanistan eller Iran under den så kallade flyktingkrisen 2015, de flesta unga pojkar och män som kom ensamma utan familj och vänner. Boken handlar också om de som öppnade sina hem för dessa personer, lärde sig om asylprocessen för att kunna ge råd och stöd och som kanske för första gången i sina liv kom i kontakt med asylsökande.

En erfarenhet som många av oss som arbetar med asylärenden

i ett stort antal ärenden och ser de olika perspektiven. Problem med okulära åldersbedömningar, offentliga biträden som inte sköter sina uppdrag, bristande beslutsmotiveringar och migrationsdomstolar som inte gör eller upplevs inte göra självständiga utredningar och bedömningar och en annan tolkning av säkerhetsläget i Afghanistan är några exempel. De brister som finns ställs ofta på sin spets i ärenden som gäller så komplicerade och allvarliga situationer som den i Afghanistan.

Bokens stora styrka är Erikssons djupgående och respektfulla porträtt av svenska hjälpare och afghanska asylsökanden, som hjälper till att öka förståelsen för vad de råkat ut för både innan och efter ankomsten till Sverige. Berättelser från enskilda är viktiga eftersom de visar på människorna bakom statistiken, och hur de påverkar folk runt omkring sig. Den beskriver också den första kontakten med ett så komplicerat system som asylprocessen är. Bristen på kunskap hos den enskilde är något som lyser igenom hela boken och man får följa hur både afghaner och svenskar tvingas lära sig efter hand för att kunna ta hand om sig själv och sina nära.

Relationer som byggs upp, viljan att lära sig språk och bli en del av det svenska samhället och den här krocken mellan verkligheten och de regler som styr frågan om vem som har rätt att stanna i Sverige är viktigt att ständigt påminna sig om när man är i kontakt med den här gruppen. Detta gäller särskilt oss som i vår professionella roll måste förhålla oss till det smala nålsöga som asylrätten innebär. "Dom som stod kvar" gör detta på ett mycket bra sätt och är också tänkvärd läsning för personer som vill veta hur asylprocessen kan upplevas för någon som är djupt inne i den.

ELLINOR HAGMAN

"Tänkvärd läsning för personer som vill veta hur asylprocessen kan upplevas."

har, är att ett asylärende oftast är mer komplext än det verkar vid en första anblick och att det är viktigt att också ha respekt för de svåra gränsdragningar som måste göras när ett beslut ska fattas. Boken är skriven ur de asylsökande och hjälparnas perspektiv och som inlägg i debatten ser jag därför tyvärr en risk att den kan upplevas något ensidig och anekdotisk. Det förekommer på flera ställen att kritik levereras mot tolkar, offentliga biträden, Migrationsverket och migrationsdomstolarna utan att dessa fått komma till tals eller att bilden bekräftas av andra som arbetar med asylrätt, men har andra perspektiv.

Det är synd då mycket av den problematik som tas upp är något som även uppmärksammas hos oss som har djup insikt

Sista färden

VEM ÄR KANNIBALEN?
Thomas Pettersson
Bokförlaget Mormor

THOMAS PETERSSON är en av Sveriges främsta experter på Västpapua och har tidigare i flera böcker skildrat sveket från omvärlden när förhoppningar om att Nederländska Nya Guinea skulle bli självständigt i början av 1960-talet grusades. Istället tilläts grannen Indonesien 1969 införliva Västpapua sedan FN skändligt hade godtagit att 1 026 handplockade personer "begärde" att få bli en del av Indonesien.

I Petterssons senaste bok, "Vem är kannibalen?", är det dock inte politiken och det fortsatta indonesiska förtrycket som är i fokus. Vi får en bred berättelse där frågan om rituell kannibalism går som en röd tråd i berättelsen. Det är en fråga som i årtionden har behandlats på ett sensationalistiskt sätt men jag tycker att Pettersson berättar på ett förklarande och intresseväckande sätt om en ö där mord på påstådda häxor är en människorättsfråga som dessvärre fortfarande är aktuell.

Boken drivs av respekt för de människor i korowaiernas land som Pettersson har träffat under sina resor på Nya Guinea och han skildrar hur både turister och missionärer ständigt har velat tränga längre in i områden där människor ännu inte mött "civilisationen". Han är självreflekterande och berättar om antropologer som både har spridit kunskap men också felaktigheter samtidigt som han dråpligt skildrar turisternas okänslighet.

Det är en fascinerande bok och det är lätt att dras med i känslan av ett vemod över att snart alla människor är en del i den globala byn.

ULF B ANDERSSON

Fånge hos diktaturen

FEM ÅR AV FÅNGENSKAP. OM HJÄRTLÄKAREN FIKRU MARU - OCH TIDEN SOM DIKTATURENS FÅNGE

Peter Alestig och Fikru Maru

Ordfront förlag

"**FEM ÅR AV FÅNGENSKAP**" är en riktig bladvändare om hjärtläkaren Fikru Marus tid som fånge i Etiopien. Svenska Dagbladets Peter Alestig återberättar Fikru Marus historia på ett sätt som gör det svårt att slita sig från boken. Det är så mycket i berättelsen om Fikru Maru som känns alldeles för hemskt för att vara sant. Därför måste jag ganska ofta också påminna mig själv om att det faktiskt är just en sann historia jag läser.

Fikru Maru föddes i Etiopien och kom till Sverige som politisk flykting 1975. I Sverige utbildade han sig till läkare och har jobbat på hjärtkliniker på flera sjukhus i Sverige.

FOTO: JAN-ÅKE ERIKSSON/ORDFRONT

Fikru Maru och Peter Alestig.

År 2006 startade han hjärtsjukhuset Addis Cardiac Hospital i Etiopiens huvudstad Addis Abeba. Sju år senare, år 2013, fängslades Fikru i Etiopien, anklagad för mutbrott. Han sitter sedan fängslad i fem år under vilka anklagelserna mot honom blir fler; terrorbrott och fängelseupplopp.

Boken berättar om fruktansvärda förhållanden i fängelset. Fångar torteras för att framtinga falska vittnesmål eller erkännanden. Råttor och kackerlackor springer över golven och det är vägglös överallt.

Samtidigt följer boken också Fikrus dotter Emy och hennes kamp för att få sin pappa frigiven. De bådas historier löper parallellt genom boken och där Fikru vittnar om det som händer i fängelset redogör Emy för vad som pågår utanför; möten med ambassadörer, politiker och det svenska utrikesdepartementet.

Alestig baserar boken på Fikrus dagboksanteckningar från fängelset, intervjuer med Fikru, Emy och andra personer som på olika sätt varit inblandade i Fikrus fall. I slutordet framgår också att författaren tagit sig vissa konstnärliga friheter vad gäller vissa scener och karaktärsbeskrivningar, vilket känns välbehövligt. Ibland, som jag skrev inledningsvis, är boken så rafflande att det känns svårt att förstå att det inte är en roman. Med det sagt vill jag dock inte förminska historien som är både mycket välskriven och mycket läsvärd.

SANNA BLOMGREN

Gratis
årskort för
Amnesty Press-
läsare!

TEMPO DOKUMENTÄR FESTIVAL 2-8 MARS 2020

TEMA
FAMILJ
2020

Tips på filmer ur programmet!

I OWE YOU A LETTER FROM BRAZIL. När filmaren Carol Benjamin växte upp ville hennes pappa aldrig prata om tiden då han satt fängslad i militärdiktaturens Brasilien, eller om åren i exil i Sverige. En mångbottnad film som drar trådar mellan Brasiliens samtidshistoria och dagens turbulenta politiska klimat.

TILL MIN DOTTER. Vi följer journalisten Waad al-Kateab i denna Oscarnominerade dokumentär där hon berättar om den syriska tragedin ur ett inifrånperspektiv i Aleppo under en femårsperiod. Hon ställs inför det svåra valet om hon ska fly för att skydda sin dotter, eller stanna kvar och kämpa för frihet.

RADIO SILENCE. Den mexikanska radiojournalisten Carmen Aristeguí avslöjar en tygellös korrupktion, som ofta orkestreras av landets ledande parti, vilket leder till att hon blir sparkad från den statligt ägda radiostationen. Men hon låter sig inte hindras utan bygger upp sin egen webbradiostation.

Du som är Amnesty Press-läsare får ett gratis årskort (obligatoriskt för att besöka festivalen, värde 60 kr) mot uppvisande av annonsen i någon av våra biljettkassor.

Se hela programmet och köp biljetter på tempofestival.se

PALESTINA SAKNAS

Läser i Amnesty Press om "protesternas år 2019" runt om i världen – men finner inte ett ord om protesterna i Palestina. Detta trots att dessa pågått i stort sett oavbrutet under året och hör till de blodigaste protesterna vad gäller antalet dödade och skadade.

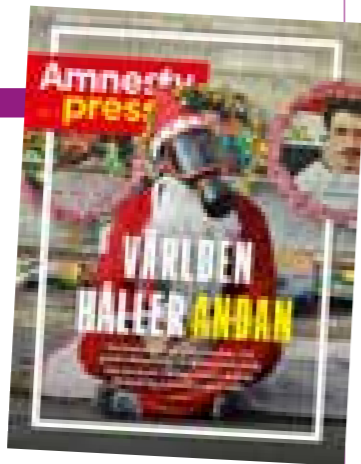
De i stort sett oöverskådade demonstranterna innanför Gazas gräns mot Israel har från första stund mötts med skarp eldgivning av den israeliska militären. Sedan protesterna, som riktar sig mot avspärrning och ockupation och för rätten till återvändande, började i mars 2018 har minst 350 personer dödat och över 30 000 (!) skadats av militära krypskyttar. Bland offren finns barn, sjukvårdare, handikappade och journalister. De flesta har skjutits på avstånd från gränsen där de inte kunnat utgöra något hot mot Israel. Många har fått bestående men.

Under samma tid har veterligen inga civila israeler, och endast någon enstaka militär, fallit offer för palestinskt våld.

Trots att en FN-kommitté fastslagit att dömandet av demonstranter i Gaza kan utgöra krigsbrott, saknas rapportering om händelserna i området i våra medier. Varför är det så? Varför tiger politiker och media, eller mumlar tyst i skägget? Varför agerar man inte? När Trump-administrationen i USA lanserar den ena galenskapen efter den andra för att kränka och förnedra palestinierna – och slutgiltigt beröva dem deras rätt till frihet och självbestämmande – är det i stort sett tyst.

Och, framför allt, varför medverkar Amnesty Press i detta osynliggörande av det palestinska folkets utsatthet och högst berättigade krav på rättvisa?

Gunnar Olofsson
Amnestymedlem, Borås

ALGERIET SAKNAS

Jag är sedan länge medlem i Amnesty och det var med stort intresse jag slog upp Amnesty press nr 4 för att läsa artikeln 2019: Protesternas år. Men redan på uppslaget med världskartan blev jag bedrövad för det fanns ingen "flamma" i Algeriet och inte ett ord om situationen i landet.

Låt mig göra en kort sammanfattning:

Det algeriska folket har sedan den 22 februari 2019 demonstrerat för frihet och demokrati och då talar vi inte om några tusen som gått ut på gatorna. Varje fredag sedan dess har miljontals människor över hela landet, såväl i storstäder som i mindre städer, demonstrerat mot den förtäckta militärregimen. Det började med protester mot att den då sittande presidenten **Bouteflika**, som sitter i rullstol och knappt kan prata, skulle ställa upp

AMNESTYKÖR SÖKER NYA MEDLEMMAR!

Stockholms Amnestykör är inte bara en väldigt rolig kör, utan även en grupp inom Amnesty. Med hjälp av sång så sprider vi information om Amnestys arbete, på gator och torg och vid manifestationer tillsammans med andra grupper inom Amnesty.

Vi söker just nu nya körmedlemmar! Vi välkomnar både dig som har tidigare körvana, men också dig som aldrig sjungit i kör förut.

Vi övar på torsdagar, kl. 18.45–21.00, nära St Eriksplan i Stockholm. Kontakta oss via vår facebook sida Stockholms Amnestykör eller på amnestychoir08@gmail.com för mer information eller för att anmäla intresse.

för omval för en femte mandatperiod. Folket vann och presidentvalet, som var tänkt att hållas i april, ställdes in och general **Gaït Salah** tog tillfälligt makten.

Folket fortsatte att demonstrera idogt, fredligt och utan några som helst incidenter under parollerna "alla ska bort, generalerna ner i soptunnorna" och protesterade mot valet i december då fem kandidater ur de egna militära leden ställde upp.

Under året har cirka 1 000 människor gripits, från unga män som demonstrerat och anklagas för att ha "förolämpat nationens intresse" till mer kända politiker som **Karim Tabbou** för att han har framfört kritik mot det rådande politiska läget i landet. Men bara några få rader har skrivits i medierna i Sverige om detta och inte en enda i ovan refererade artikel. Varför?

Kristina Ekelund

SVAR:

Tack för synpunkterna. Det var inte möjligt att göra en heltäckande världsoversikt och inte heller Honduras, Venezuela, Frankrike, Guinea, Serbien eller Hongkong behandlades i "Protesternas år". Ansvaret för urvalet ligger helt hos redaktören.

Ulf B Andersson

SAGT & GJORT

"Nackhåret reser sig"

Margit Richert besöker Jokkmokk och beskriver i SvD chocken över det hat mot samer hon ser i lokaltidningarnas Facebook-trådar.

"Fruktansvärd service"

En britt klagar på servicen på Schiphol flygplatsen i Nederländerna efter 55 minuter i kö till passkontrollen och konstaterar att "Det här är inte det brexit jag röstade för". Kommentaren gav en rad svar på Twitter, rapporterar Newsweek, bland annat: "Det kallas fri rörlighet och du röstade för att stoppa den". Andra påpekade att övergångsreglerna gör att britten på Schiphol ännu en tid hade kunnat välja EU-kön.

"Normal del av livet"

Den brittiska ministern **Michelle Donelan** meddelar 18 januari att staten nu ska bekosta gratis mensskydd på alla brittiska grundskolor.

"Var är alla lagar?"

Oksana Wilhelmsson, gift med fotbollsspelaren **Christian "Chippen" Wilhelmsson**, intervjuas i Expressen och oroas över skjutningar och våldtäkter i Sverige. Finns det bara lagar så löser det sig, konstaterar **Oksana Wilhelmsson** från Dubai i Förenade Arabemiraten, där paret bor sedan tio år. Bland lagarna i det landet finns dödsstraff för samkönat sex och våldtäktsoffer som kan straffas för utomäktenskapligt sex.

"Mentalt Tjernoby"

Expressens TV-skribent **Maria Brander** ifrågasätter årets upplaga av Big Brother och TV4 där kanalen "obekymrat castat hela tre deltagare som på olika sätt uttryckt högerextrema sympatier eller judehat, och sen hållit fast vid att man gjorde rätt".

PROTEST. Amnesty kräver att lägren i Xinjiang ska stängas.

FOTO: JENNIE AQUILONIUS

"VI KRÄVER ATT LÄGREN STÄNGS"

Den 7 februari manifesterade Amnesty utanför Kinas ambassad i Stockholm och krävde att omskolningslägren i Xinjiang stängs.

Skymningen faller över det frusna Gärdet i Stockholm. En grupp människor har samlats på fältet vid vägen, mitt emot den kinesiska ambassaden. Några håller plakater med texter som "Stoppa förtrycket mot uigurer" eller bilder på försvunna och fängslade personer.

Omkring en miljon människor ska ha förts till så kallade omskolningslägren i Xinjiang i nordvästra Kina. Det handlar framför allt om den muslimska minoriteten uigurer. Den kinesiska regeringen menar att det handlar om utbildningscenter för att bekämpa religiös extremism och terrorism.

– I de här lägren hjärntvättas den etniska gruppen uigurer med kinesisk propaganda. Många uigurer som lever i exil, även i Sverige, kan inte längre få kontakt med sina familjer, antingen för att de hålls i läger, eller för att de inte vågar tala med någon från utlandet, säger Svenska Amnestys generalsekreterare **Anna Lindenfors** i sitt tal.

Anna Lindenfors berättar om den 24-åriga uiguren **Yiliyasijiang Reheman** och hans fru **Mairinisha**

Abuduaini. Paret kommer från Xinjiang och studerade i Egypten. I juli 2017 greps **Yiliyasijiang Reheman** tillsammans med runt 200 andra uigurer av egyptiska myndigheter.

– **Mairinisha Abuduaini** visste inte vad som hade hänt hennes man, men har senare, genom vänner i Xinjiang, fått reda på att han har förts dit. Hon tror att han antingen är fängslad eller sitter frihetsberövad i ett omskolningsläger, berättar **Anna Lindenfors**.

Amnesty har nyligen haft en aktion för att den 24-årige **Yiliyasijiang Reheman** ska frigges. Över 20 000 personer har skrivit under i Sverige.

Den uiguriske ungdomsaktivisten **Ehsan Abdullatif** berättar att uigureras kultur och traditioner ses som gift i lägren. De tvingas prisa kommunistpartiet och presidenten **Xi Jinping**. Tortyr och dödsfall förekommer dagligen.

– De som står utanför är inte heller fria. De tvingas ta emot kinesiska tjänstemän, som skickats från Peking, i sina hem. De är så kallade gäster som ska bo, äta och sova tillsammans med uiguriska familjer och andra minoriteter, säger **Ehsan Abdullatif**.

Även i Göteborg och Malmö arrangerade Amnesty manifestationer 7 februari.

Jennie Aquilonius

FATTA PENNAN

VARJE ÅR UTFÄRDAR Amnesty International hundratals blyxtaktioner. Det kan handla om samvetsfångar som har fängslats, dödsdömda fångar där en avrättning är nära

förestående, flyktingar som vägras söka asyl eller hotad yttrandefrihet. Amnesty Press väljer ut tre fall i varje nummer.

Folksångare hotas av fem års fängelse

 FOLKSÅNGAREN Shariat Boyati greps den 11 januari, anklagad för att "sårat religiösa känslor". Han hade vid ett möte den 24 december 2019, som också lades upp på YouTube, fört fram åsikten att musiken inte är förbjuden enligt Koranen. Shariat Boyati hotas nu av upp till fem års fängelse enligt Bangladeshs lag om digital säkerhet, en lag som Amnesty skarpt kritiserat.

SKRIV TILL:

Mr. Asaduzzaman Khan, MP Minister
Ministry of Home Affairs
Bangladesh Secretariat
Dhaka-1000, Bangladesh
E-post: minister@mha.gov.bd

Honourable Minister Khan,
We are concerned by the unjust detention of a Bangladeshi folk singer Shariat Boyati who was arrested on 11 January 2020 for sharing his opinions at an event. Stating his belief that music is not forbidden in the Qur'an, Shariat Boyati criticised some hardline Islamic scholars for fabricating and misrepresenting religious norms.

Accused under section 28(2) of the draconian Digital Security Act, which criminalizes the publication or broadcast of "any information that hurts religious values or sentiments", Shariat Boyati faces up to five years' imprisonment and/or a fine of up to 10 million takas.

Defending music is not a crime. Shariat Boyati must not be punished for exercising his right to freedom of expression. We urge the Bangladesh government to: Immediately and unconditionally release Shariat Boyati and drop all charges against him.
Yours sincerely,

DATUM: Kontakta Amnesty Press om du tänker skriva efter 26 mars.

Uigurisk akademiker dömd till 15 år

 PROFESSOR Iminjan Seydin är en prominent historiker och författare i provinsen Xinjiang i Kina. I slutet av förra året fick hans dotter, som lever i USA, reda på att Iminjan Seydin i en hemlig rättegång i februari 2019 ska ha dömts till 15 års fängelse för att ha uppviglat till extremism.

SKRIV TILL:

President of the People's Republic of China, Xi Jinping
Zhongnanhai
Xichangan'jie
Xichengqu, Beijing Shi 100017
Folkrepubliken Kina
Fax: +86 10 6238 1025
E-post: english@mail.gov.cn

Dear President,
I write to express my concern for prominent Uyghur historian and publisher Iminjan Seydin, who was convicted of "inciting extremism" in a secret and grossly unfair trial in February 2019 and sentenced to 15 years' imprisonment, deprivation of political rights for five years and a fine of 500,000 RMB.

His daughter only learned about the trial in November 2019 through a friend in Beijing and phone conversations with the Tianshan District People's Court in Urumqi. While no evidence against Iminjan Seydin has been made public, it is believed that his conviction is related to an Arabic rhetoric book that he published in 2014.

I call on you to release Iminjan Seydin immediately and unconditionally, unless there is sufficient credible and admissible evidence that he committed an internationally recognized offence and is granted a fair trial in line with international standards.
Yours sincerely,

DATUM: Kontakta Amnesty Press om du tänker skriva efter 26 mars.

Samvetsfånges hälsa har försämrats

 AHMED MANSOOR är en välkänd människorättsförfattare i Förenade Arabemiraten som Amnesty länge samarbetat med. Han greps 20 mars 2017 och dömdes senare till tio års fängelse. Efter att ha misshandlats av vakter i september 2019 inledde han för andra gången en hungerstrejk. Både hans fysiska och psykiska hälsa har nu försämrats.

SKRIV TILL:

Sheikh Mohamed bin Zayed Al Nahyan
Crown Prince of Abu Dhabi
Crown Prince Court
King Abdullah Bin Abdulaziz
Al Saud Street,
P.O. Box 124
Abu Dhabi, Förenade Arabemiraten
Fax: +971 2 668 6622

Your Excellency,
According to information recently obtained by Amnesty International, the psychological and physical conditions of prisoner of conscience Ahmed Mansoor have deteriorated to the point that he is no longer able to walk unattended. On 7 September 2019, after prison guards beat him, Ahmed Mansoor began a hunger strike.

Amnesty International believes that Ahmed Mansoor's trial was unfair as he has been convicted and sentenced solely for peacefully exercising his rights to freedom of expression and association.

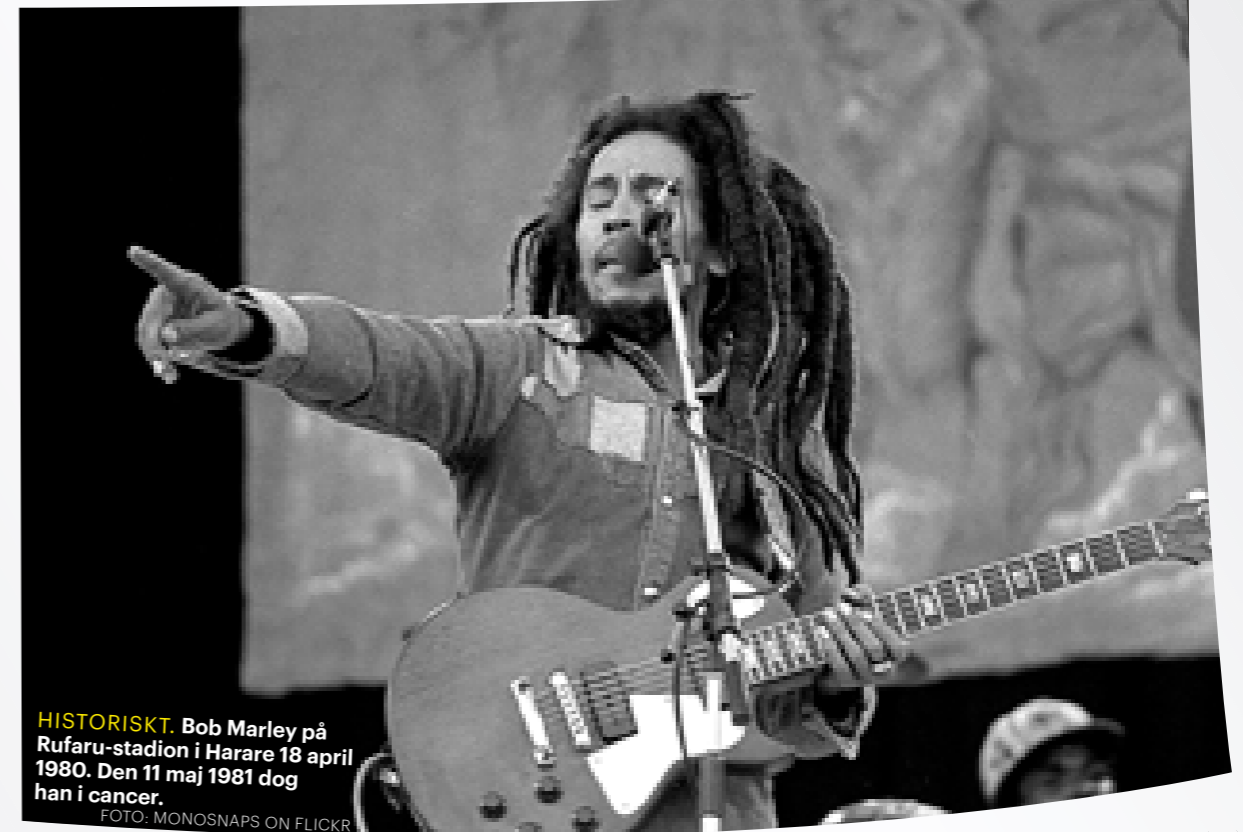
I urge you to quash Ahmed Mansoor's conviction and release him immediately and unconditionally.
Yours respectfully,

DATUM: Kontakta Amnesty Press om du tänker skriva efter 26 mars.

Ovanstående vädjandebrev med sammanfattning på svenska finns på amnestypress.se (längst upp i högra hörnet).

TILLBAKABLICKEN

Ny avdelning i tidningen där vi blickar bakåt och minns.

HISTORISKT. Bob Marley på Rufaru-stadion i Harare 18 april 1980. Den 11 maj 1981 dog han i cancer.

FOTO: MONOSNAPS ON FLICKR

EN KONSERT ATT MINNAS

VID MIDNATT DEN 18 april 1980 halades den brittiska flaggan och det fria Zimbabwes flagga hissades på Rufaru-stadion i det Salisbury som nu skulle bli Harare. Prins Charles och FN:s generalsekreterare Kurt Waldheim var på plats liksom Robert Mugabe och Joshua Nkomo, ledarna för de rivaliserande befrielse rörelserna ZANU och ZAPU. Sedan Ian Smith 1965 hade utropat ensidig självständighet från Storbritannien hade det vita rasiststyret bekämpats innan Lancaster House-avtalet i december 1979 beredde väg för vapenvila och självständighet.

I en artikel av Thobile Hanes i tidningen Forbes Africa 2015 berättas om hur två zimbabwiska affärsmän fick en idé 1980 och flög iväg till Kingston på Jamaica. De frågade om Bob Marley som enda utländska artist ville

spela på självständighetsdagen. Marley sade ja och betalade själv sin resa och frakten för ljudutrustningen han hyrde i London.

Publiken grät när Bob Marley & The Wailers sjöng "Zimbabwe", den sång han hade skrivit 1979 för att stödja kampen i Zimbabwe och som hade blivit så populär bland gerillasoldaterna.

Drygt 45 minuters konsert från Rufaru-stadion finns bevarad på Youtube som en påminnelse om de förhoppningar som då fanns.

När Zimbabwe den 18 april 2020 firar sin 40-årsdag är det ett land i fortsatt politisk kris och därtill drabbat av en långvarig torka som gör att matbrist hotar.

ULF B ANDERSSON

ehs.se

Studera mänskliga rättigheter!

Program
Fristående kurser
Uppdragsutbildning

Enskilda Högskolan
Stockholm
Högskolan för mänskliga rättigheter

Enskilda Högskolan Stockholm • Åkeshovsvägen 29 • Bromma • ehs.se

Sista anmälningsdag
15 april

Så bidrar en lott till arbetet för mänskliga rättigheter

Vet du varför Postkodlotteriet finns? Det är för att bidra med pengar till ideella organisationer, eftersom vår övertygelse är att de gör världen bättre. Hela överskottet från försäljningen går till ideella organisationer, bland andra Amnesty International. Sedan lotteriet startade 2005 har det blivit mer än 11 miljarder kronor till organisationerna!

Tack Amnesty för allt ni gör, och tack alla som har en lott – ni möjliggör så mycket!

*Rickard Sjöberg är programledare
och vinstutdelare i Postkodlotteriet.*

#postkodeffekten

Åldersgräns 18 år. Gå in på stodlinjen.se om du eller en anhängig spelar för mycket. Mer info på postkodlotteriet.se

VÄLKOMMEN PÅ ÅRSMÖTE FÖR AMNESTY SVERIGE I STOCKHOLM 9-10 MAJ 2020

Årsmötet är Amnestys största mötesplats där du tillsammans med andra engagerade inspireras, utvecklas och fattar beslut om sektionens framtid. Vi diskuterar Amnestys kommande globala strategiska period, lyssnar till spännande talare, väljer ny styrelse och röstar om frågor som beslutar hur Amnesty ska jobba nu och i framtiden. Kampen för mänskliga rättigheter fortsätter. Och vi behöver dig mer än någonsin. **Välkommen.**

Att delta i årsmötet är gratis för alla medlemmar. För 300 kronor får du dessutom boende och mat. Mer information och anmälan finns på Amnestys webbplats. Programmet släpps i mitten på mars. Sista anmälningsdag är 20 april. Gå in och anmäl dig på amnesty.se/årsmöte

ETT MÖTE FÖR YTTRANDEFRIHETEN

AMNESTY
INTERNATIONAL

VISA VAD DU STÅR FÖR!

En enda person kan inte göra allt, men alla kan göra något. Genom att handla i Amnestybutikén stödjer du vårt arbete för mänskliga rättigheter.

WWW.AMNESTY.SE/BUTIK

Just nu diskuteras Tiggeriförbud i olika kommuner i hela Sverige. Vill du veta hur du kan engagera dig mot tiggeriförbud och för allas lika värde? Besök amnesty.se/tiggeriforbud.

MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER ETT HELT ÅR!

PRENUMERERA PÅ AMNESTY PRESS.

- Ja, jag vill prenumerera på Amnesty Press. Fyra nr per år kostar 200 kr. Skicka mig ett inbetalningskort.
- Ja, jag vill bli medlem. För 240 kronor om året ingår Amnesty Press i ditt medlemskap.

FÖR- OCH EFTERNAMN:

ADRESS:

POSTNUMMER OCH ORT:

TELEFONNUMMER:

Beställ via e-post: distributionen@amnesty.se eller skicka in kupongen i ett kuvert till Amnesty International, svarspost 110 610 800, Box 4719, 116 92 Stockholm

VILL DU VETA MER OM ASYLRÄTT OCH AMNESTYS ARBETE MED FLYKTINGAR OCH MIGRANTER?

Då är du som är medlem välkommen att anmäla dig till en av våra grundutbildningar.

De två kommande går av stapeln i:

MALMÖ 28-29 mars

GÖTEBORG 25-26 april

Utbildningarna är två dagar långa; lördagar 11-18 och söndagar 10-15. Vi bjuder på lunch och kaffe/te plus bullar. Alla som har gått en grundutbildning och som särskilt vill bli aktiva med frågor inom flykting-och migration kan anmäla sitt intresse för att bli flykting-och migrationsamordnare och/eller att ingå i en av våra förvarsgrupper.

Välkommen att anmäla dig hos madelaine.seidlitz@amnesty.se eller ellinor.hagman@amnesty.se

Antalet platser är begränsade.

KLIMATET - EN MÄNNISKORÄTTFRÅGA

Allt hänger ihop. På samma sätt som att de mänskliga rättigheterna är odelbara och inbördes beroende av varandra ser jag ett beroende och samband mellan miljö- och klimatfrågor och mänskliga rättigheter.

När jag för många år sedan arbetade i ett projekt i Centralamerika hade jag förmånen att träffa människor som arbetade med mänskliga rättigheter. Det som slog mig var hur nära samsvetsade människorätsfrågorna och miljö- och klimatfrågorna var i deras arbete. Det fanns en direkt koppling mellan en välmående natur och människors grundläggande rättigheter. Miljöpåverkan och människors rättigheter var beroende av varandra.

Vår miljö spelar en avgörande roll för allt liv på jorden. All mänsklig verksamhet är beroende av ekosystemtjänster som tillgång till ren luft, rent vatten, insekter för pollinering av växter till mat, ren matjord och skogar som stabiliserar klimatet. Konsekvenserna av klimatförändringarna, överutnyttjandet av naturresurser och föroreningar är därför starkt sammanlänkade med grundläggande rättigheter såsom rätten till liv, mat och rent vatten.

Vi lever i en tid där många samhällen präglas av social, politisk och ekonomisk ojämlikhet.

Samtidigt står vi inför en av vår tids största utmaningar – klimatförändringarna, som riskerar att förstärka ojämlikheterna och underminera de mänskliga rättigheterna. Om jordens genomsnittliga temperatur ökar mer än två grader beräknas en miljard människor drabbas av en väsentligt reducerad tillgång till vatten.

Klimatförändringarnas konsekvenser som extremväder, torka, översvämningar och höjda havsnivåer har ofta större påverkan på människor som lever i fattigdom. Udermåliga bostäder som inte kan stå emot väderförändringar, ett direkt beroende av naturresurser och ekosystemtjänster för sin försörjning samt begränsade möjligheter att hitta alternativa inkomstkällor gör att människor som lever i fattigdom drabbas extra hårt av klimatförändringarna. Det innebär att människor drabbas av brist på mat, vatten och försörjning, och därmed kan tvingas lämna sina hem. För mig är det därför uppenbart att klimatet är en fråga där människorättsförsvare har en viktig roll.

Det är därför viktigt att vi, en av världens största människorättsorganisationer, utvecklar vårt arbete i takt med hur världen förändras. Därför ser jag extra mycket fram emot diskussionerna kring vår globala strategiska plan. Där länkas klimatkrisen, teknologisk utveckling och företags ansvar ihop med frågor kring jämlikhet och yttrandefrihet.

AMANDA JACKSON, ORDFÖRANDE

STYRELSENS HÖRNA

BRÅKA FRÅN GRAVEN

Ta kampen mot förtryckare och orättvisor även efter din död. Skriv in Amnesty International i ditt testamente så hjälper vi dig att fortsätta kämpa för mänskliga rättigheter så länge det behövs.

Läs mer om hur du kan inkludera Amnesty i ditt testamente på [amnesty.se/testamente](https://www.amnesty.se/testamente)

90 SVENSK INSAMLINGS KONTROLL

AMNESTY INTERNATIONAL

DU FÖLJER VÄL **AMNESTY PRESS**
PÅ FACEBOOK?

POSTTIDNING B

Avsändare:
Amnesty International
Box 4719
116 92 Stockholm

Begränsad eftersändning.
Vid definitiv eftersändning återsänds
försändelsen med den nya adressen
på baksidan (ej adressidan):

ANNONS

I **9** AV **10** ANMÄLDA VÅLDTÄKTSFALL
FORTSÄTTER LIVET SOM VANLIGT.
UTOM FÖR DEN SOM HAR BLIVIT UTSATT.

DET VILL VI ÄNDRA PÅ!
SWISHA 100 KR TILL 90 007 20

90 SVENSK
KONTO INSAMLINGS
KONTROLL

AMNESTY
INTERNATIONAL